

Besluit

Raadsbesluit

onze ref. e190024407

casenr. 18e0007227

De raad van de gemeente Ermelo;

gelezen het voorstel van het college van 4 juni 2019, nr. e190024403;

b e s l u i t :

De Kadernota 2020 gemeente Ermelo vast te stellen.

Besluit raad:

Wethouder de Haan zegt toe te kijken naar de manier waarop het college de toeristenbelasting vormgeeft en daarbij de opmerkingen van dhr. Snoek mee te nemen.

Het amendement van de fractie van CDA waarbij:

De Kadernota 2020 als volgt wordt gewijzigd:

Onderdeel "Onderwerpen in de pijplijn" overzicht onderdeel F:

- De posten "hogere bijdrage Ermelo aan Meerinzicht (domein Bedrijfsvoering)" én "hogere bijdrage aan Meerinzicht (domein Sociaal)" samen te voegen en voor 2020 te wijzigen in 537N;
- Dezelfde posten samen te voegen voor de jaren 2021 tot en met 2023 en de bedragen gelijk te stellen aan de reeds beschikbare dekking in de begroting (respectievelijk: 424, 410, 410)

Het college wordt opgedragen om dit samen met de andere deelnemende gemeenten als taakstelling aan Meerinzicht mee te geven.

wordt met 6 stemmen voor (fractie CDA) en 15 stemmen tegen (fracties Progressief Ermelo, ChristenUnie, BurgerBelangen Ermelo, SGP en VVD) verworpen.

Het amendement van de fracties van ChristenUnie en CDA waarbij:

De Kadernota 2020 als volgt wordt gewijzigd:

Onderdeel belastingen, sub F (toeristenbelasting), nieuwe kaders 3 tot en met 7 te schrappen en als nieuwe kaders op te nemen:

- te onderzoeken wat een trapsgewijze ophoging van de toeristenbelasting voor de komende vijf jaar zou betekenen.
- In overleg te gaan met de recreatiesector (o.a. Veron en Recron) en hun expertise en bevindingen mee te nemen in het onderzoek.
- de uitkomsten van het trapsgewijs ophogen van de belasting mee te nemen in de belastingmaatregelen 2020.

Onderdeel belastingen, sub G (forensenbelasting), nieuwe kaders sub 3, 6 tot en met 8 te schrappen en als nieuwe kaders op te nemen:

- te onderzoeken wat een trapsgewijze ophoging van de forensenbelasting voor de komende vijf jaar zou betekenen.
- In overleg te gaan met de recreatiesector (o.a. Veron en Recron) en hun expertise en bevindingen mee te nemen in het onderzoek.
- de uitkomsten van het trapsgewijs ophogen van de forensenbelasting mee te nemen in de belastingmaatregelen 2020.

De nadelen van dit besluit over 2020 mee te nemen in het dekkingsplan 2020 (welke het college aan het opstellen is) en in het uiterste geval ten laste brengen van de algemene reserve.

De nadelen over de latere jaren te betrekken bij de heroverweging in het kader van de Kerntakendiscussie.

wordt met 10 stemmen voor (fracties CDA en ChristenUnie) en 11 stemmen tegen (fracties Progressief Ermelo, BurgerBelangen Ermelo, SGP en VVD) verworpen.

Het amendement van de fractie van CDA waarbij:

De Kadernota 2020 als volgt wordt gewijzigd:

Onderdeel "Onderwerpen in de pijplijn" overzicht onderdeel H:

- de reeks "Hogere budgetten Dienstverleningstafel: wensen" en "Hogere budgetten Dienstverleningstafel: overigen" te verschuiven van 2020 tot en met 2023 naar 2021 tot en met 2024;
- het voordeel voor het jaar 2020 in te zetten voor een verlaging van de ozb woning eigenaren voor 2020 met circa 5,5%.

wordt met 6 stemmen voor (fractie CDA) en 15 stemmen tegen (fracties Progressief Ermelo, ChristenUnie, BurgerBelangen Ermelo, SGP en VVD) verworpen.

Stemverklaring mevrouw Spoelstra: inzake de hondenbelasting wordt de fractie van ChristenUnie geacht tegen afstemming vanaf 2021 te hebben gestemd, omdat enige vorm van hondenbelasting nodig is om het dorp schoon te houden. Inzake de verhoging van de toeristen- en forensenbelastingen wordt de fractie van ChristenUnie geacht tegen de vaststelling van forse verhogingen van deze belastingen te zijn. De fractie vindt het onterecht dat de hoge tarieven nu worden vastgesteld, in plaats van dat ze eerst in de kerntakendiscussie worden behandeld.

Stemverklaring de heer Hamstra: het is een beleidsarme kadernota, de fractie van CDA kan zich niet vinden in de belastingverhogingen, daarom heeft de fractie voorstellen ingediend. Omdat deze verworpen zijn wordt de fractie CDA geacht tegen de Kadernota te hebben gestemd.

Zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel aangenomen, waarbij de fractie CDA geacht wordt te hebben tegengestemd.

Vastgesteld in de openbare vergadering van 11 juli 2019,

mevrouw A.J. van Meerveld,
griffier,

A.A.J. Baars,
voorzitter,

Aanbiedingsbrief

Aan de leden van de raad
van de gemeente
E r m e l o

Datum: 28 mei 2019

Onderwerp: Kadernota 2020 gemeente Ermelo

Geachte leden,

Hierbij bieden wij u ter bespreking én vaststelling de Kadernota 2020 aan.

De jaarlijkse kadernota dient ter voorbereiding van de nieuwe programmabegroting. Op basis van de kadernota kan de raad richtinggevend de nieuwe programmabegroting bepalen door:

- algemene beschouwingen te houden;
- richtinggevende prioriteiten te stellen;
- eigen initiatieven te nemen door middel van voorstellen, moties en amendementen;
- te reageren op de conceptvoorstellen van het college van b&w.

Vervolgens zullen wij op basis hiervan de nieuwe Programmabegroting 2020-2023 vervaardigen en u deze begin oktober 2019 aanbieden.

De Kadernota 2020 ligt voor u. Deze Kadernota 2020 is, zoals afgesproken, beperkter van inhoud dan u van een kadernota mag verwachten. Dit betekent dat er niet wordt ingegaan op de programma's, speerpunten en voorgenomen acties 2020. Deze kadernota schetst vooral de financiële positie van Ermelo.

De Kadernota 2020 bestaat derhalve uit de volgende onderdelen:

1. Aanbiedingsbrief.
2. Financieel perspectief.
3. Financieel-technische uitgangspunten Programmabegroting 2020-2023.

Ondanks bovenstaande willen wij in deze aanbiedingsbrief toch kort een aantal van onze ambities kenbaar maken.

Ambities

Uitgangspunt bij alle te nemen besluiten is, dat het bijdraagt aan een beter Ermelo voor alle inwoners. Duurzaamheid, betrokkenheid, veiligheid en zorg voor mens en natuur staan op de eerste plaats.

Wij willen als college dichtbij onze inwoners staan. Wij willen een college zijn dat inspeelt op, en als partner samenwerkt en meedenkt met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, de gemeenteraad en de ambtelijke organisatie. Wij sturen er dan ook op dat de burger- en overheidsparticipatie verder is ontwikkeld: het college komt door middel van thematafels letterlijk in de wijk of buurt. Deskundigen, inwoners, organisaties en bedrijven worden daarmee aan de voorkant betrokken.

In deze aanbiedingsbrief willen wij u meenemen in onze ambities voor Ermelo de komende jaren.

Wij hebben stappen gezet met betrekking tot een aantal belangrijke punten die benoemd zijn in het Coalitieakkoord 2018-2022: Dichterbij. Tegelijk is er nog veel werk te verrichten rondom deze onderwerpen.

Met betrekking tot het begrotingsjaar 2020 streven we ernaar dat de ruimtelijke besluitvorming rond Vitaal sportpark De Zanderij (zwembad en sporthal) is afgerond. De verbouwing en verduurzaming van het gemeentehuis is afgerond en opgeleverd, bij de Dialoog zijn de voorbereidingswerkzaamheden voor de verbouw in volle gang en er ligt een goede inhoudelijke planontwikkeling voor woningbouw. Verder gaat de uitvoering van de (nieuwe) mobiliteitsvisie van start, waarbij snelheidsmaatregelen voor diverse wegen, de situatie rond de Prins Hendriklaan en de verkeerskundige maatregelen rond de Oude Telgterweg meegenomen worden. Een integrale gebiedsafweging staat daarbij altijd voorop.

Wat zijn onze verdere ambities voor Ermelo? Wij zetten in op duurzaamheid. Ermelo is in 2030 energieneutraal en in 2035 klimaatneutraal. Wij weten nu al dat dit een ingrijpende opgave is met grote consequenties voor beleid en investeringen en ook enorm zal steunen op initiatieven uit de samenleving. Burgerbetrokkenheid is hierin van evident belang. Daarnaast is wonen een belangrijk onderwerp. Ermelo verhoogt de omvang van de totale woningvoorraad en het bouwtempo van woningen. Aandachtspunt hierbij is dat de variatie in vorm, prijs en het bedienen van verschillende groepen inwoners belangrijker is dan een hoge bouwproductie voor gemiddelde kopers/huurders. Wij willen 240 woningen gerealiseerd hebben, waarvan 106 in het goedkope segment / zijnde starterswoningen. Er is tijdelijke goedkope huisvesting voor jongeren gerealiseerd. Daarnaast willen wij vitale, attractieve en hoogwaardige vakantieparken mogelijk maken, passend bij de gebiedsopgave 'De Veluwe op één!'. Ook is in Ermelo de dagelijkse woon-en leefomgeving voor inwoners, ondernemers en bezoekers veilig, volwaardig, goed en prettig. Wij zien dat met name terug doordat het onderhoudsniveau van de openbare ruimte zichtbaar is verbeterd. Het centrum van Ermelo moet voor inwoners en toeristen een aantrekkelijke plek zijn om te komen en te verblijven. Wij blijven ons inzetten voor de Ermelose jeugd en haar kansen en een Inclusieve samenleving. Het Sociaal Domein, en dan met name de jeugdzorg, is zodanig ingericht dat het financieel houdbaar, en kwalitatief uitstekend is. Met de ontwikkeling richting een netwerkorganisatie is de ambtelijke organisatie van de gemeente Ermelo voldoende uitgegroeid om een goed en betrouwbaar niveau van dienstverlening te kunnen leveren naar buiten en naar binnen. Wij willen onze ambities samen met u als raad en samen met de ambtelijke organisatie realiseren. Ook de invoering van de omgevingswet de komende tijd sluit goed bij deze ontwikkeling aan.

Deze Kadernota 2020 is de basis voor de vervaardiging van de Programmabegroting 2020-2023. Streven is om in deze nieuwe programmabegroting alle informatie te verwerken en dus een compleet beeld te schetsen voor de komende vier jaar.

Financieel perspectief

Het financieel perspectief van Ermelo is de afgelopen jaren verslechterd. De Programmabegroting 2019-2022 (raad dd 8 november 2018) was voor de jaren 2019 tot en met 2021 budgettair sluitend. Echter dit kon alleen bereikt worden door een stevige verhoging van de lastendruk. Het begrotingsjaar 2022 sloot met een tekort ter grootte van € 2.486.000,00, waarvoor een stelpost Nieuwe ombuigingen 2022 in de begroting is opgenomen. Hiermee is tijd gekocht om financieel orde op zaken te kunnen stellen. De raad is gestart met de Kerntakendiscussie en het college van b&w met de Begrotingsdoorlichting.

De provincie Gelderland heeft de begroting als toezichthouder beoordeeld. De conclusie van de provincie was dat de Begroting 2019 structureel en reëel sluitend is. Ermelo valt dan ook in 2019 onder het repressief toezicht (= toezicht achteraf). Wel heeft de provincie de score van de algemene financiële positie van Ermelo teruggebracht van goed naar matig. De reden is de taakstellingen die thans in de begroting zitten en waarvan nog onzeker is wanneer deze taakstellingen daadwerkelijk gerealiseerd gaan worden. De provincie heeft de taakstelling op het Sociaal Domein ter grootte van € 2,6 mln. maar voor 50% meegeteld in de beoordeling.

Na de Programmabegroting 2019-2022 zijn door de raad nog diverse bestuursrapportages vastgesteld, met daarin budget- en kredietaanpassingen. De laatste bestuursrapportage is de 3e Bestuursrapportage 2019, door de raad vastgesteld op 13 juni 2019. Dit is dan de financiële positie die door de raad is geautoriseerd. Tevens is dit de budgettaire startpositie van deze Kadernota 2020.

De uitkomsten van de Kerntakendiscussie maken geen onderdeel uit van deze kadernota. De raad zal de eindnotitie van de werkgroep Kerntakendiscussie naar verwachting op 4 of 11 juli 2019 bespreken. De uitkomsten hiervan, zowel inhoudelijk als financieel, zullen niet in het boekwerk Programmabegroting 2020-2023 verwerkt kunnen worden, maar indien tijdig beschikbaar wel als addendum aan de begrotingsstukken toegevoegd kunnen worden.

Er heeft een nieuwe inventarisatie plaatsgevonden van pijlpijnonderwerpen. Deze zijn op geld gezet en opgenomen in deze kadernota.

De Financieel-technische uitgangspunten voor de nieuwe Programmabegroting 2020-2023 zijn volledig opnieuw beoordeeld en herkend en vervolgens opgenomen in deze kadernota.

De uitkomsten van de Begrotingsdoorlichting door b&w zijn deels al in deze kadernota verwerkt. In deze Begrotingsdoorlichting is thans met name gekeken naar:

- Investerings;
- Taakstellingen;
- Bedrijfsvoering;
- Budgetrecht van de raad;
- Reservepositie;
- Belastingen.

De Begrotingsdoorlichting is nog niet volledig afgerond. Verdere uitkomsten zullen worden meegenomen bij de nieuwe programmabegroting.

De budgettaire positie van Ermelo ziet er thans als volgt uit:

Budgettaire perspectief (totaal)	- = voordeel				
	Begroting	Meerjarenbegroting 2020-2023			
Bedragen (x € 1.000,00)	2019	2020	2021	2022	2023
Uitkomst na 3^e Bestuursrapportage 2019 (nadeel 2022 en 2023 staat op stelpost Nieuwe ombuigingen 2022)	172 N	168 N	8 V	2.336 N	2.336 N
Budgettaire gevolgen Kadernota 2020:					
a. Onderwerpen "in de pijplijn"	523 N	1.163 N	1.242 N	1.315 N	1.247 N
b. Financieel-technische uitgangspunten	0	171 N	170 N	188 N	208 N
c. Meicirculaire 2018	pm	pm	pm	pm	pm
Sub-totaal	695 N	1.502 N	1.404 N	3.839 N	3.791 N
Begrotingsdoorlichting b&w:					
d. Investerings	0	-100 V	-200 V	-200 V	-200 V
e. Taakstellingen	0	0	26 N	0	0
f. Bedrijfsvoering	0	-20 V	-31 V	-50 V	-50 V
g. Budgetrecht van de raad	0	0	0	0	-138 V
h. Reservepositie	0	0	0	0	0
i. Belastingen	68 N	-545 V	-561 V	-552 V	-552 V
Verwacht financieel perspectief na Kadernota 2020	763 N	837 N	638 N	3.037 N	2.851 N

Conclusie

De conclusie is dat het financiële perspectief verder verslechterd is. Ermelo was altijd een financieel gezonde gemeente, maar dat is geen vanzelfsprekendheid meer. Zeker ook als de onderwerpen "in de pijplijn" zich daadwerkelijk manifesteren en zullen gaan leiden tot besluiten met ongedekte nadelige gevolgen. Van de huidige reservepositie is het overgrote deel vastgelegd. Er resteert thans nog een bedrag van € 7,4 mln aan nog vrij te besteden reserves. Ook is in de huidige begroting geen budgettaire ruimte voor nieuw beleid beschikbaar en de diverse taakstellingen moeten nog wel gerealiseerd worden. Het zal nog een hele uitdaging worden om de nieuwe Programmabegroting 2020-2023 financieel op orde te krijgen. De knop moet om van denken in meer naar denken in minder.

Optimaal zou zijn dat de nieuwe meerjarenbegroting structureel en reëel budgettair sluitend is, maar dat lijkt thans nog een stap te ver. Minimaal moet de Begroting 2020 structureel en reëel budgettair sluitend zijn.

In afwachting van de uitkomsten van de Kerntakendiscussie zullen wij de Begrotingsdoorlichting verder ter hand nemen en ons beraden op voorstellen om het begrotingsjaar 2020 alsnog sluitend te maken.

In het uiterste geval zal dat kunnen gebeuren door een beschikking over de Algemene reserve, maar dat heeft zeker niet onze voorkeur. Verdere verhoging van de lastendruk in 2020 heeft ook niet onze hoogste prioriteit, zeker gezien de al hoge stijgingspercentages in de huidige begroting. Tenzij de raad bereid is een aantal kaders inzake de Algemene belastingen te herzien. Graag vernemen wij uw suggesties om de Begroting 2020 sluitend te maken.

Naast het sluitend maken van de begroting is het ook van belang dat het financieel beleid en budgetbeheer op orde is. De Financiële Verordening Ermelo en de Regeling Krediet- en Budgetbeheer Ermelo worden in 2019, in overleg met de auditcommissie, geactualiseerd. De budgetspelregels zullen mogelijk aangescherpt moeten worden.

De verslechtering van de financiële positie is niet van vandaag op morgen ontstaan. Het speelt al een aantal jaren. Echter de financiële problematiek wordt wel steeds nijpender. Veel van de voorzieningen in onze gemeente komen uit de jaren zeventig en zijn aan vervanging toe. Veel van deze voorzieningen worden thans betaald uit de reserves (onze spaarpot). Daarnaast zijn de meeste belastingen al vele jaren met uitsluitend het inflatiepercentage verhoogd. We zien dan ook thans een inhaalslag op dit gebied.

Al begin 2016 werd duidelijk dat de financiën onder druk staan. Er waren veel ontwikkelingen die extra geld zouden gaan vragen. In de Kadernota 2017 (raad dd 26 mei 2016) is daar al aandacht voor gevraagd.

Vervolgens is het Strategisch Financieel Beleid vervaardigd. Bij motie van 20 april 2017 heeft de raad bepaald dat dit Strategisch Financieel Beleid moest worden opgenomen in de Kadernota 2018 (raad dd 6 juli 2017). Daar heeft de integrale afweging plaatsgevonden. Een aantal voorgestelde budgetaanpassingen is gesneuveld. Bijvoorbeeld de opname van een nog te besteden budget voor toekomstig nieuw beleid, maar ook een verhoging van de algemene belastingen. De begroting was budgettair sluitend, echter het aantal nieuwe ontwikkelingen groeide gestaag.

Vervaardigd werd begin 2018 de Notitie Financiële positie Ermelo, waarin een tekort van € 2,8 mln werd voorspeld.

In de Kadernota 2019 (raad dd 30 mei 2018) werd een inventarisatie opgenomen van nieuwe ontwikkelingen, de zgn. Pijplijnonderwerpen. Alle onderwerpen werden op geld gezet en vervolgens in de begroting verwerkt. Dit was een trendbreuk ten opzichte van voorgaande begrotingen, waarin veel terughoudender werd geopereerd met betrekking tot de opname in de begroting van nieuwe ontwikkelingen. Dit legde een extra druk op Programmabegroting 2019-2022, welke dan ook in het laatste jaar niet meer sluitend was.

Een nadere toelichting op de financiële positie vindt u in het hoofdstuk Financieel perspectief.

De Kadernota 2020 is beschikbaar via internet (www.ermelo.nl/Bestuur&organisatie/Financiën/LeanPlanningenControl).

Wij stellen deze Kadernota 2020 in handen van de agendacommissie van de raad.

Het college van burgemeester en wethouders van Ermelo,

A.M. Weststrate,

secretaris,

A.A.J. Baars,

burgemeester,

Financieel perspectief

Budgettaire positie

Inleiding

In deze Kadernota 2020 wordt het meest actuele financiële perspectief weergegeven, naar de stand van begin juni 2019.

Basis is de Programmabegroting 2019-2022 (inclusief de 1e en 2e Begrotingswijziging 2019), aangevuld met de nadien door de raad vastgestelde bestuursrapportages. De bestuursrapportages zijn verwerkt tot en met de 3e Bestuursrapportage 2019. Feitelijk is dit de door de raad geautoriseerde financiële positie.

Vervolgens zijn meegenomen de onderwerpen "in de pijplijn", de budgettaire gevolgen van de financieel-technische uitgangspunten 2020, (voorzover al beschikbaar) de gevolgen van de Jaarstukken 2018 en de uitkomsten van de Begrotingsdoorlichting b&w (bestaande uit: investeringsplan 2018-2028, taakstellingen, bedrijfsvoering, budgetrecht van de raad, reservepositie en belastingen).

Helaas konden de budgettaire gevolgen van de Meicirculaire 2019 niet worden meegenomen. Deze was ten tijde van de vervaardiging van deze kadernota nog niet beschikbaar. Wij zullen u zo spoedig mogelijk door middel van een raadsbrief informeren over de budgettaire gevolgen van deze Meicirculaire 2019. Ook de uitkomsten van de Kerntakendiscussie konden niet meegenomen in deze kadernota.

Financieel perspectief

Hieronder vindt u in de tabel Budgettair perspectief (totaal) het meest actuele financiële perspectief van Ermelo.

Het budgettaire perspectief is nadeliger geworden. De Programmabegroting 2019-2022 was voor de jaren 2019 tot en met 2021 budgettair sluitend. Het begrotingsjaar 2022 sloot destijds met een tekort ter grootte van € 2.486.000,00, waarvoor een nieuwe stelpost Nieuwe Ombuigingen 2022 is opgenomen. Nadien zijn diverse bestuursrapportages vastgesteld door de raad. Inmiddels is het financieel perspectief verder verslechterd. Zeker ook als de nieuwe pijplijnderwerpen op geld worden gezet.

Uitgangspunt was en is dat Ermelo een financieel gezonde gemeente is en blijft. Dat is echter, zoals al eerder vermeld, geen vanzelfsprekendheid meer. Het financiële perspectief van Ermelo staat stevig onder druk. Mede ook omdat de voorheen riante reservepositie nauwelijks nog (structurele) budgettaire ruimte biedt én ook omdat in de huidige begroting geen budgettaire ruimte voor nieuw beleid beschikbaar is. Daarnaast zitten in de huidige meerjarenbegroting al stevige stijgingen van de lastendruk.

In deze Kadernota 2020 is het financiële perspectief verder verslechterd.

Het zal een uitdaging worden om de Programmabegroting 2020-2023 structureel sluitend af te ronden. Dit zal mede afhangen van de mate waarin de onderwerpen "in de pijplijn" zich daadwerkelijk voor gaan doen, de Meicirculaire 2019 en de uitkomsten van de Kerntakendiscussie.

Voor zover deze Kadernota 2020 het begrotingsjaar 2019 raakt, zullen wij dit meenemen in een bestuursrapportage 2019.

Tabel Budgettair perspectief (totaal)

Overzicht verwacht budgettair perspectief

- = voordeel Bedragen (x € 1.000,00)

Omschrijving	Begroting	Meerjarenbegroting 2020-2023					Toelichting
	2019	2020	2021	2022	2023		
A. Budgettaire uitkomst Programmabegroting 2019-2022, inclusief 1e en 2e Begrotingswijziging 2019						Raadsbesluit dd 8 november 2018	
Nog te dekken budgettaire tekorten	582 N	904 N	2.036 N	5.044 N	5.044 N		
Dekkingsplan:							
* Afschaffen Hondenbelasting		169 N	169 N	169 N	169 N		
* Compensatie afschaffen Hondenbelasting		-169 V	-169 V	-169 V	-169 V	Compensatie afschaffen Hondenbelasting m.i.v. 2020: Verhoging OZB woningen eigenaren met 5,1%	
* Compensatie wegvallen Precariobelasting 2019	-334 V	-334 V	-334 V	-334 V	-334 V	Compensatie 25% van € 1.335 m.i.v. 2019: Verhoging OZB woningen eigenaren met 9,6%	
* Compensatie wegvallen Precariobelasting 2020		-334 V	-334 V	-334 V	-334 V	Compensatie 25% van € 1.335 m.i.v. 2020: Verhoging OZB woningen eigenaren / Toeristenbelasting / Forensenbelasting met 6,5%	
* Compensatie wegvallen Precariobelasting 2021			-334 V	-334 V	-334 V	Compensatie 25% van € 1.335 m.i.v. 2021: Verhoging OZB woningen eigenaren / Toeristenbelasting / Forensenbelasting met 6,1%	
* Compensatie wegvallen Precariobelasting 2022				-334 V	-334 V	Compensatie 25% van € 1335 m.i.v. 2022: Verhoging OZB woningen eigenaren / OZB niet woningen (eigenaren / gebruikers) / Toeristenbelasting / Forensenbelasting met 3,7%	
* Compensatie voorzieningenniveau 2019	0	-191 V	-191 V	-191 V	-191 V	Compensatie eerst m.i.v. 2020: Verhoging OZB woningen eigenaren met 5%	
* Compensatie voorzieningenniveau 2020		-275 V	-275 V	-275 V	-275 V	Compensatie m.i.v. 2020: Verhoging OZB woningen eigenaren / Toeristenbelasting / Forensenbelasting met 5%	
* Compensatie voorzieningenniveau 2021			-292 V	-292 V	-292 V	Compensatie m.i.v. 2021: Verhoging OZB woningen eigenaren / Toeristenbelasting / Forensenbelasting met 5%	
* Compensatie voorzieningenniveau 2022				-464 V	-464 V	Compensatie m.i.v. 2022: Verhoging OZB woningen eigenaren / OZB niet woningen (eigenaren / gebruikers) / Toeristenbelasting / Forensenbelasting met 5%	
* Verlagen budget 2019 projectcapaciteit / fase 5 BES	-100 V						
* Verlagen budget Kunst en Cultuur 2019: storting in fonds	-91 V						
* Voordeel Begroting 2020 naar Begroting 2021		230 N	-230 V				
* Beschikking over Algemene reserve (vrij besteedbaar)	-57 V		-46 V				
* opname stelpost Nieuwe ombuigingen 2022				-2.486 V	-2.486 V		

Uitkomst na Programmabegroting 2019-2022, inclusief 1e en 2e Begrotingswijziging 2019	0	0	0	0	0	
B. Budgettaire gevolgen Bestuursrapportages 2018 en 2019						
Budgettaire uitkomst 4e Bestuursrapportage 2018	-18V	-18V	-18V	-18V	-18V	Raadsbesluit dd 8 november 2018
Voordeel afboeken van stelpost Nieuwe ombuigingen 2022				18N	18N	
Budgettaire uitkomst 5e Bestuursrapportage 2018	263N	164N	101N	-35V	-35V	Raadsbesluit dd 29 november 2018
Voordeel afboeken van stelpost Nieuwe ombuigingen 2022				35N	35N	
Budgettaire gevolgen 1e Bestuursrapportage 2019	277N	177N	91N	99N	99N	Raadsbesluit dd 4 april 2019
Nadeel opboeken op stelpost Nieuwe ombuigingen 2022				-99V	-99V	
Budgettaire gevolgen 2e Bestuursrapportage 2019	-109V	-113V	-113V	-113V	-113V	Raadsbesluit dd 9 mei 2019
Voordeel afboeken op stelpost Nieuwe ombuigingen 2022				113N	113N	
Budgettaire gevolgen 3e Bestuursrapportage 2019	-241V	-42V	-69V	-83V	-83V	Raadsbesluit dd 13 juni 2019
Voordeel afboeken op stelpost Nieuwe ombuigingen 2022				83N	83N	
Uitkomst na 3e Bestuursrapportage 2019	172N	168N	-8V	0N	0N	De stelpost Nieuwe ombuigingen 2022 bedraagt € 2.336 structureel.
Nog te dekken stelpost Nieuwe ombuigingen 2022	0	0	0	2.336N	2.336N	
Financiële startpositie Kadernota 2020	172N	168N	-8V	2.336N	2.336N	Deze budgettaire uitkomst is door de raad geautoriseerd.
C. Budgettaire gevolgen Kadernota 2020:						
a. Onderwerpen "in de pijplijn"	523N	1.163N	1.242N	1.315N	1.247N	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Onderwerpen in de pijplijn.
b. Financieel-technische uitgangspunten Programmabegroting 2020-2023	0	171N	170N	188N	208N	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Financieel-technische uitgangspunten Programmabegroting 2020-2023.
c. Meicirculaire 2019 Gemeentefonds	pm	pm	pm	pm	pm	Bij de vervaardiging van deze Kadernota 2020 was de Meicirculaire 2019 nog niet beschikbaar. De uitkomsten zullen de raad zo spoedig mogelijk afzonderlijk meegedeeld worden.
Sub-totaal	695N	1.502N	1.404N	3.839N	3.791N	
Begrotingsdoorlichting b&w:						
d. Investerings	0	-100V	-200V	-200V	-200V	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Investerings.
e. Taakstellingen:						Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Taakstellingen.
* Niet realiseren taakstelling Balversportzaal in 2021	0	0	26N	0	0	
* Aframen diverse budgetten Sociaal Domein	-403V	-403V	-403V	-403V	-403V	
* Inzetten ter gedeeltelijke realisatie taakstelling Sociaal Domein	403N	403N	403N	403N	403N	
f. Bedrijfsvoering:	0	-20V	-31V	-50V	-50V	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Bedrijfsvoering.
g. Budgetrecht van de raad	0	0	0	0	-138V	Zie de onderbouwing in de hoofdstukken Autorisatie kredieten en budgetten en Budgetrecht raad.
h. Reservepositie	0	0	0	0	0	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Reservepositie.
i. Belastingen	68N	-545V	-561V	-552V	-552V	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Belastingen.

Financieel perspectief na Kadernota 2020	763 N	837 N	638 N	3.037 N	2.851 N
--	-------	-------	-------	---------	---------

Onderwerpen "in de pijllijn"

In het financiële perspectief in deze Kadernota 2020 zijn wij met name uitgegaan van inmiddels genomen college- en/of raadsbesluiten met budgettaire gevolgen. Dat is een momentopname. Er zijn ontwikkelingen die naar verwachting budget gaan vragen of onderwerpen waarvoor momenteel ambtelijk de besluitvorming in voorbereiding is. Wij noemen dit onderwerpen "in de pijllijn".

In dit hoofdstuk hebben wij de inventarisatie van deze onderwerpen opgenomen. Uitsluitend die onderwerpen, die (indicatief) op geld konden worden gezet, zijn opgenomen.

Deze pijllijnonderwerpen maken onderdeel uit van de integrale afweging binnen deze Kadernota 2020.

Afhankelijk van de besluitvorming met betrekking tot deze Kadernota 2020 worden de onderwerpen opgenomen in de Programmabegroting 2020-2023. Immers de raad kan pijllijnonderwerpen schrappen. Daarnaast heeft de raad de mogelijkheid om (een aantal van) deze pijllijnontwerpen wel in de begroting op te nemen maar nog niet vrij te geven. Dit laatste moet dan door de raad bij deze Kadernota 2020 of de Programmabegroting 2020-2023 expliciet worden besloten.

Met betrekking tot onderwerpen die de Begroting 2019 raken, zullen de budgettaire gevolgen 2019 worden opgenomen in de 5e Bestuursrapportage 2019.

Het betreft de volgende onderwerpen:

Overzicht Onderwerpen "in de pijllijn"

- = voordeel

Bedragen (x € 1.000,00)	Begroting		Meerjarenbegroting 2020-2023		
	2019	2020	2021	2022	2023
Omschrijving					
Programma Samen Werken voor Ermelo:					
A. Maatschappelijk raadsprogramma					
Werkbudget raad: twee onderwerpen per jaar a € 30. Het budget voor 2019 is al meegenomen in de 1e Berap 2019.		60 N	60 N	60 N	60 N
B. Extra raadsondersteuning					
Extra werkbudget raad ten behoeve van ondersteuning bij projecten.	10 N	10 N	10 N	10 N	10 N
C. Digitale toegankelijkheid Overheid					
Budget ondertiteling van de politieke vergaderingen: via NotuBiz moet de module Ondertiteling on demand aangeschaft worden. Realisatie per 1 september 2020.		2 N	5 N	5 N	5 N
D. VNOG					
Hogere bijdrage van Ermelo als gevolg van de financiële tekorten bij de VNOG. Basis is de voorlopige Begroting 2020-2023 VNOG.	157 N	157 N	163 N	156 N	155 N
E. Streekarchivariaat					
Hogere bijdrage Ermelo aan Streekarchivariaat. Op basis van het rapport van KBenP van november 2018 dient de formatie met 1,5 fte uitgebreid te worden. Kosten € 75 structureel. Bijdrage van Ermelo € 15.		15 N	15 N	15 N	15 N
De dekking komt uit de stelpost Volumeontwikkeling 2020.		-15 V	-15 V	-15 V	-15 V
F. Meerinzicht: Kadernota 2020 MIZ en PB 2020-2023 MIZ					
Hogere bijdrage Ermelo aan Meerinzicht (domein Bedrijfsvoering)	253 N	916 N	954 N	1.066 N	999 N
Hogere bijdrage Ermelo aan Meerinzicht (domein Sociaal)	113 N	148 N	148 N	149 N	149 N
Beschikbare dekking in begroting Ermelo	-113 V	-537 V	-424 V	-410 V	-410 V
G. Invoering WNRA / Harmonisatie arbeidsvoorwaarden					
Hogere budgetten voor arbeidsvoorwaarden		175 N	175 N	175 N	175 N
H. Dienstverleningstafel / Digitale dienstverlening					
Hogere budgetten Dienstverleningstafel: wensen		77 N	107 N	60 N	60 N
Hogere budgetten Dienstverleningstafel: overigen	139 N	141 N	63 N	63 N	63 N
Beschikbare dekking in begroting Ermelo	-97 V	-47 V	-19 V	-19 V	-19 V
Extra tijdelijke formatie voor de doorontwikkeling van de digitale dienstverlening	61 N	61 N			
Programma Samen Leven in Ermelo:					
I. Basismobiliteit					
Vanaf 1 januari 2021 gaat de provincie de subsidie voor basismobiliteit in 4 jaar afbouwen. Voor Ermelo betekent dit een afbouw van € 90 in 4 jaar.			23 N	46 N	68 N
De dekking komt uit het Sociaal Domein.			-23 V	-46 V	-68 V
J. Factor Werk					
De bijdrage van Ermelo bedraagt € 0,25 per inwoner.		7 N	7 N	7 N	7 N
De dekking komt uit het Sociaal Domein.		-7 V	-7 V	-7 V	-7 V
Programma Samen Wonen in Ermelo:					

K. Waterbeleid						
* Waterbergingen/rioolproblemen. Ermelo is en wordt geconfronteerd met wateroverlast. Hiertoe zijn inmiddels diverse maatregelen getroffen, doch uit de eerste actualiseringswerkzaamheden van het rioleringsplan blijkt dat de reeds eerder gememoreerde noodzakelijk geachte waterbergings- en afvoercapaciteit uitbreiding behoeft. De aanleg van de bergbassins zal naar verwachting duurder uitvallen dan thans begroot. Verwacht wordt dat een extra investering van maximaal € 11,3 mln. noodzakelijk is. Jaarlijkse kapitaallasten € 435.						435 N
* Opbrengst rioolheffing. De kosten van bovenstaande hebben gevolgen voor de tarieven van het rioolrecht in verband met volledige kostendeckendheid.						-435 V
L. Openbare ruimte						
Onkruidbestrijding Er wordt een plan Onkruidbestrijding vervaardigd. Dit brengt extra onderhoudskosten met zich mee.		80 N	80 N	80 N		80 N
De dekking komt voor € 40 uit het nog beschikbare budget voor beheerplannen groen ter grootte van € 100 en voor € 40 uit de beschikbare budgetten Wegenbeheersplannen.		-80 V	-80 V	-80 V		-80 V
M. Regionaal Mobiliteitsfonds 2020-2023						
De kosten zijn in 2020 en 2021 € 1,00 per inwoner en met ingang van 2022 € 2,00 per inwoner.		27 N	27 N	54 N		54 N
De dekking komt uit de stelposten Volume- en Prijsontwikkelingen 2020.		-27 V	-27 V	-54 V		-54 V
N. Grondexploitatie						
Complex Het Trefpunt. De verwachting is dat door de verkoop van percelen de komende jaren een winstneming gerealiseerd kan worden. Begrotingstechnisch mag hiermee wettelijk nog geen rekening worden gehouden. De winstnemingen zouden kunnen bedragen: 2019 en 2020 € 3.800. Voorwaarde is dat de daadwerkelijke verkoop van de kavels plaatsvindt. Winstneming leidt via de reserve Grondexploitatie tot een toevoeging aan de Algemene reserve (vrij besteedbaar), welke reserve te zijner tijd inzetbaar is als incidenteel dekkingsmiddel.						
Programma Samen Ondernemen in Ermelo:						
O. Vitale vakantieparken						
* Vitale vakantieparken Om te gaan werken met het bestemmingsplan verbrede reikwijdte voor vakantieparken (vanuit de Crisis- en herstelwet), als nieuwe stap richting Omgevingswet, is in 2020 een incidenteel werkbudget benodigd.		20 N				
De dekking komt uit de Algemene reserve.		-20 V				
* Vitale vakantieparken Voor deelname aan deelprojecten van het Veluwe programma Vitale Vakantieparken is in 2020 een incidenteel budget benodigd.		10 N				
De dekking komt uit de Algemene reserve.		-10 V				
Totaal Onderwerpen "in de pijplijn"		523 N	1.163 N	1.242 N	1.315 N	1.247 N

Investeringsplan

Investeringsplan

In de Programmabegroting 2019-2022 was opgenomen het Investeringsplan 2018-2027, later nog aangevuld met de diverse Bestuursrapportages 2018 en 2019 en de gevolgen van de Jaarstukken 2018.

Als onderdeel van de Begrotingsdoorlichting door het college van b&w is dit tienjarig Investeringsplan 2018-2027 allereerst omgezet naar een nieuw Investeringsplan 2019-2028. Zoals al eerder gecommuniceerd blijkt uit dit tienjarig investeringsplan het hoge ambitieniveau van Ermelo. Het totale investeringsbedrag bedraagt € 89 mln.. Hiervan staat een totaal investeringsbedrag ter grootte van € 77 mln. gepland en begroot in de jaren 2019 tot en met 2022.

Vervolgens is dit nieuwe Investeringsplan 2019-2028 volledig doorgelicht. Daarbij zijn meegenomen zaken als het niet tijdig tot uitvoering komen van investeringen en dus het jaarlijks doorschuiven van investeringskredieten, de realiteitswaarde van de planning, communicatie/voorlichting/participatie, planvorming, voorbereiding, capaciteit, mogelijke bezwaarprocedures, onderbouwing, samenloop van kredieten, besluitvorming en het al dan niet al vrijgegeven zijn van het krediet door de raad.

Deze doorlichting heeft er toegeleid dat in deze Kadernota 2020 voorstellen worden gedaan om te komen tot een nieuw geactualiseerd Investeringsplan 2019-2028.

De voorgestelde aanpassingen bestaan uit het doorschuiven van investeringskredieten, het vervallen van investeringen, het uitsplitsen van investeringen over meerdere jaren, een betere planning van investeringen, het samenvoegen van investeringen in hetzelfde jaar en in een enkel geval het naar voren halen van investeringen.

In het bijgevoegde Investeringsplan 2019-2028 vindt u in alle individuele investeringskredieten. In kolom E (groen) zijn alle aanpassingsvoorstellen opgenomen.

Indien de raad hiermee akkoord gaat worden deze aanpassingen verwerkt in de nieuwe Programmabegroting 2020-2023. Voorzover de Begroting 2019 wordt geraakt zal dit worden meegenomen in de 5e of 6e Bestuursrapportage 2019.

Met dit nieuwe Investeringsplan 2019-2028 is een realistischer investeringsplanning vervaardigd en wordt een bijdrage geleverd aan het terugdringen van het begrotingstekort. Ook levert dit een bijdrage aan een realistischer liquiditeitsplanning.

De daadwerkelijke budgettaire gevolgen zijn niet doorgerekend, maar deze zullen bestaan uit (incidenteel) lagere kapitaallasten. Deels verloopt dit budgettair neutraal via de bekleemde bestemmingsreserves. Voorshands boeken wij in deze Kadernota 2020 een budgettair voordeel in over 2020 van € 100.000,00 en met ingang van 2021 een jaarlijks voordeel van € 200.000,00.

Duidelijk moge wel zijn dat met betrekking tot het investeringsplan de vinger voortdurend aan de pols gehouden moet blijven. Wij zullen dat dan ook de komende jaren blijven doen.

Indien individuele investeringskredieten thans worden doorgeschoven, maar er doen zich later kansen voor om toch tot eerdere uitvoering te komen, zullen wij dat niet nalaten en de raad hiertoe dan voorstellen aanbieden.

De belangrijkste investeringen zijn/blijven:

- GVVP (leefbaarheid en bereikbaarheid / verkeersveiligheid / parkeren / risicoreservering);
- Aanleg rijwielpaden en -stroken en diverse fietsvoorzieningen;
- Fietsvoorzieningen Het Tonselse Veld;
- Verbreding bermen;
- Vervanging Harderwijkerweg / Putterweg;
- Sandbergweg: Fietsveilig maken;
- Parkeerterrein FC Horst;
- Kerkdennen;
- Openbare verlichting;
- Diverse kredieten Riolering (ZAP / BRP);
- Centrumontwikkeling / Markt 2.0;
- Startersleningen / Blijversleningen;
- Vervanging containers inzameling huishoudelijk afval en ondergrondse containers;
- Diverse kredieten Onderwijs (RKPWA / De Goede Herder / De Cantharel / Emaus-Norden / Driekansen/ gymlokalen Groevenbeek);
- Sportcentrum Calluna (nieuwbouw / parkeren / ontsluiting);
- Diverse kredieten Sport (Triade / sportvelden / IJclub);
- Verbouwing De Dialoog;
- Verbouwing en verduurzaming gemeentehuis;
- Diverse kredieten Bedrijfsvoering (ICT / tractie / gemeentehuis / gemeentewerf)

Het gedetailleerde investeringsplan is [Hier](#) terug te vinden.

Taakstellingen

Algemeen

De volgende taakstellingen uit de Programmabegroting 2019-2022 staan thans (na 3e Bestuursrapportage 2019) nog open en zullen in de loop van de tijd alsnog gerealiseerd moeten worden.

Indien realisatie van deze taakstellingen niet mogelijk is, zal dit leiden tot een groter begrotingstekort.

Bedragen (x € 1.000,00)	Begroting		Meerjarenbegroting 2020 - 2023		
	2019	2020	2021	2022	2023
A. Accommodatiebeleid 2012:					
1. Exploitatie Balverssportzaal			-26	-26	-26
2. Optimalisering binnensport (sportcentrum Calluna)			-25	-25	-25
3. Optimalisering zwembad Calluna			-40	-40	-40
4. Nieuwbouw sportcentrum Calluna			-17	-17	-17
Subtotaal Accommodatiebeleid 2012			-108	-108	-108
B. Sociaal Domein:					
1. Jeugd	-2.106	-2.699	-2.663	-2.663	-2.663
Subtotaal Sociaal Domein	-2.106	-2.699	-2.663	-2.663	-2.663
C. Ambities PB 2019-2022:					
1. Stelpost Nieuwe ombuigingen 2022 / Begrotingstekort 2022				-2.336	-2.336
Subtotaal Ambities PB 2019-2022				-2.336	-2.336
Totaal nog te realiseren ombuigingen en taakstellingen	-2.106	-2.699	-2.771	-5.107	-5.107

Toelichting nog te realiseren bezuinigingen en taakstellingen

A1. Exploitatie Balverssportzaal:

Het toekomstscenario van de Balverssportzaal is gekoppeld aan de besluitvorming over en realisatie van het nieuwe sportcomplex Calluna. Sloop is pas voorzien nadat de nieuwbouw sportcentrum Calluna is gerealiseerd en ingebruik genomen. Zodra de Balverssportzaal is gesloopt is de taakstelling gerealiseerd (€ 26.000,00). De verwachting is dat de Balverssportzaal eerst in 2021 gesloopt zal kunnen worden. Dit betekent dat de huidige taakstelling eerst met ingang van 2022 gerealiseerd kan worden.

A2. Optimalisering binnensport (sportcentrum Calluna):

Ook dit onderdeel kan in de komende periode worden geëffectueerd na de besluitvorming over en realisatie van het nieuwe sportcomplex Calluna (€ 25.000,00). Dit betekent dat de huidige taakstelling met ingang van 2021 gerealiseerd kan worden.

A3. Optimalisering zwembad Calluna:

Besparing op onderhoud en energielasten sportcomplex Calluna kan worden geëffectueerd na de besluitvorming over en realisatie van het nieuwe sportcomplex Calluna (€ 40.000,00). Dit betekent dat de huidige taakstelling met ingang van 2021 gerealiseerd kan worden.

A4. Nieuwbouw sportcentrum Calluna:

Dit onderdeel wordt geëffectueerd na realisatie van nieuwbouw sportcentrum Calluna (€ 17.000,00). Dit betekent dat de huidige taakstelling met ingang van 2021 gerealiseerd kan worden.

B1. Jeugd:

Oorspronkelijk bedroeg de taakstelling € 0,8 mln. Nadien zijn verwerkt de grote budgettaire nadelen uit de diverse bestuursrapportages en begrotingsaanpassingen. De totale taakstelling komt thans uit op € 2,7 miljoen. Als overgangsmaatregel naar een nieuwe invulling van het Woonplaatsbeginsel zal de mogelijkheid tot compensatie gelden voor de jaren tot en met 2019. Dit mag eerst in de begroting verwerkt worden nadat de incidentele beschikking is afgegeven. Daarnaast werkt het Rijk aan een structurele wijziging van de bekostiging van het voogdijbeginsel. De verwachting is dat hiermee een deel van de taakstelling ingevuld kan worden.

Indien deze taakstelling (deels) niet gerealiseerd kan worden komt het nadeel als extra begrotingstekort terug in de meerjarenbegroting.

In de Toezichtsbrief 2019 van de provincie Gelderland geeft de provincie aan dat de taakstelling op Sociaal Domein niet voldoende geconcretiseerd is. Tevens dat de provincie deze taakstelling slechts voor 50% meetelt bij de beoordeling van de financiële positie van Ermelo.

Redenen om in het kader van de Begrotingsdoorlichting nadrukkelijk deze taakstelling te beoordelen en te kijken naar praktische mogelijkheden om de taakstelling terug te brengen in omvang, zonder dat er nu al aan het beleid Sociaal Domein gesleuteld wordt. Wij hebben daarbij gekeken naar begrotingsposten Sociaal Domein, waar in de afgelopen jaren onderschrijdingen van het budget zijn ontstaan. Wij stellen voor om op basis van deze begrotingstechnische benadering de stelpost Taakstelling Sociaal Domein te verlagen met € 403.000,00.

Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

6430202-4380 Externe indicatiestelling € 19.000,00
6430401-4341 Vervoersvergoedingen € 66.000,00
6431502-4380 Onderzoeken en evaluaties € 5.000,00
6511116-4433 Residentiele zorg Jeugdhulp € 153.000,00
6500320-4341 Uitvoeringsregeling Zorgkosten Chronisch Zieken € 160.000,00.

C1. Ambities 2019-2022:

In de Programmabegroting 2019-2022 was de jaarschijf 2022 niet sluitend. Het tekort bedroeg destijds € 2.486.000,00. Hiervoor is een nieuwe stelpost Nieuwe ombuigingen 2022 in de begroting opgenomen. De realisatie van deze Stelpost Nieuwe Ombuigingen 2022 moet voort komen uit de kaderstelling door de raad. Mede hiertoe wordt thans de Kerntakendiscussie gevoerd.

Bedrijfsvoering Ermelo

Als onderdeel van de Begrotingsdoorlichting door het college van b&w is de volledige personeelsbegroting 2020 en verder opnieuw doorgerekend.

Dit is grotendeels gedaan op basis van de zero based budgeting methode. Een klein deel van de ramingen is op basis van ervaringscijfers berekend.

Voorafgaand is het formatie-/functieboek Ermelo doorgesproken en waarnodig geactualiseerd.

Vervolgens zijn op basis hiervan de nieuwe loonsommen 2020 berekend.

Daarbij is uitgegaan van de thans geldende CAO, pensioenpremies en premies sociale lasten.

Tevens zijn alle fuwa-aanpassingen tot 1 januari 2020 meegenomen.

Voor de gevolgen van de nieuwe CAO 2019 en eventuele premieaanpassingen 2019 is in de begroting een stelpost Loonmutaties 2019 beschikbaar.

Dit betreft dan de ramingen voor de loonsom, tegemoetkomingen, personele vergoedingen, inhuur personeel, pensioenen, arbeidsvoorwaarden, stelposten en centrale personeelsbudgetten.

Meegenomen zijn de onderdelen:

Democratie: raad, fractievertegenwoordiging, college van b&w, griffie en voormalige bestuurders.
Bedrijfsvoering: bestuursdienst, team wijkservice, De Dialoog, garantiebannen, trainees, BBL, OR, Babs en voormalig personeel.

Ten opzichte van de huidige ramingen ontstaan op dit onderdeel de volgende budgettaire voordelen:

2020: € 20.000,00 V
2021: € 31.000,00 V
2022: € 50.000,00 V
2023: € 50.000,00 V

De voordelen kunnen worden ingezet ter verkleining van de algemene tekorten.

Voor meer detailinformatie kunt u [HIER](#) doorklikken.

Autorisatie kredieten en budgetten

De raad heeft het budgetrecht. Dit betekent dat de raad alle budgetten, alle individuele investeringskredieten en de reserves en voorzieningen autoriseert (= beschikbaar stelt). In principe autoriseert de raad de budgetten op programmaniveau, maar het is mogelijk om dit op een lager niveau te doen. Dit is bijvoorbeeld in Ermelo gebeurd voor de Grondexploitatie. De raad heeft de mogelijkheid om budgetten, kredieten, ed wel te autoriseren, maar nog niet vrij te geven.

Dit betekent dat de budgetten, kredieten, ed wel worden opgenomen in de begroting, maar dat het college van b&w eerst door middel van een afzonderlijk raadsvoorstel de raad moet vragen om de desbetreffende budgetten, kredieten, ed alsnog vrij te geven.

In de begrotingsstukken wordt jaarlijks aangegeven om welke budgetten, kredieten en reserves/voorzieningen het gaat.

In dit hoofdstuk van de Kadernota 2020 laten wij zien welke budgetten, kredieten, ed thans nog niet door de raad zijn vrijgegeven.

Hieronder is een tweetal overzichten opgenomen, te weten:

Overzicht 1.

In het door de raad op 8 november 2018 aangenomen amendement Pijplijnonderwerpen is een aantal budgetten en kredieten nog niet vrijgegeven door de raad.

In dit overzicht tonen wij de huidige status.

Overzicht 2.

In eerdere programmabegrotingen heeft de raad een aantal budgetten en kredieten nog niet vrijgegeven.

In dit overzicht geven wij weer welke budgetten en kredieten dit betreft en wat de huidige status is.

Budgetrecht raad

Overzicht van nog niet vrij gegeven kredieten en budgetten Bedragen (x € 1.000,00) per deel

Omschrijving	Begroting		Meerjarenbegroting 2020-2023			Toelichting	Status vrijgeven door de raad
	2019	2020	2021	2022	2023		
<u>Programma Samen Werken voor Ermelo:</u> N.v.t.							
<u>Programma Samen Leven in Ermelo:</u> De Dialoog: Inrichting theaterzaal			33 N			Audiovisuele middelen / elektrische steiger / balletvloer / ed.	
Onderwijshuisvesting: Nieuwbouw De Goede Herder		0	0	0	0	Extra krediet € 700 in 2019 als gevolg van marktwerking.	Vrijgegeven door de raad op 9 mei 2019.
Onderwijshuisvesting: Nieuwbouw De Goede Herder		0	0	0	0	Extra krediet € 300 als gevolg van 90% naar 100%.	Vrijgegeven door de raad op 9 mei 2019.
Kunst en Cultuur	59 N					Storting in fonds t.b.v. sociale cohesie, aantrekkingskracht van Ermelo en de participatie en ontplooiing van inwoners.	Vrijgegeven door de raad op 9 mei 2019.
<u>Programma Samen Wonen in Ermelo:</u> Duurzaamheid: Programma Duurzaamheid 2021 e.v.			0	250 N	250 N	In afwachting van een nieuw Programma Duurzaamheid 2021 en verder alvast een jaarlijkse storting in de reserve Duurzaamheid ramen van € 250.	
Omgevingswet: Opleiding en training	25 N	50 N				In het centrale opleidingsplan prioriteit geven aan de Omgevingswet.	

Omgevingswet: Invoeringskosten	135 N	235 N	336 N	241 N	241 N	Budgettaire gevolgen op basis van het VNG rekenmodel.	De invoeringskosten 2023 en 2024 bedragen € 103 respectievelijk € 38. Dit leidt in de Begroting 2023 tot een meevaller ter grootte van € 138.
Omgevingswet: Exploitatiekosten			104 N	245 N	245 N	Budgettaire gevolgen op basis van het VNG rekenmodel.	
Startersleningen						In 2022 een extra krediet van € 300.	
Blijversleningen	0	4 N	8 N	12 N	12 N	Krediet Blijversleningen in de jaren 2019 tot en met 2022 elk jaar € 250, in afwachting van besluitvorming.	
Markt 2.0: Uitbreiding en aanleg parkeerplaatsen			74 N	74 N	74 N	Aanvullend krediet € 1.130 in 2020 ramen.	Raadsvoorstel dd 4 of 11 juli 2019.
Markt 2.0: Herinrichting trace Chevallierlaan			26 N	26 N	26 N	Aanvullend krediet € 400 in 2020 ramen.	Raadsvoorstel dd 4 of 11 juli 2019.
Wegenbeheersplan: regulier onderhoud	54 N	54 N	54 N	54 N	54 N	B&W-besluit dd 25 mei 2018.	Vrijgegeven door de raad op 4 april 2019.
Wegenbeheersplan: groot onderhoud		96 N	382 N	367 N	367 N	B&W-besluit dd 25 mei 2018.	Vrijgegeven door de raad op 4 april 2019.
Wegenbeheersplan: investeringen wegen en fietspaden		135 N	311 N	404 N	404 N	B&W-besluit dd 25 mei 2018.	Vrijgegeven door de raad op 4 april 2019.
Wegenbeheersplan: investeringen begraafplaats		11 N	11 N	11 N	11 N	B&W-besluit dd 25 mei 2018.	Vrijgegeven door de raad op 4 april 2019.
GVVP: Verkeer- en parkeerproblematiek bij 't Weitje		50 N				Betrekken bij nieuwe GVVP. In 2020 een voorbereidingsbudget € 50 ramen.	
Sportpark FC Horst: parkeervoorziening / oversteek		16 N	16 N	16 N	16 N	Krediet € 250 in 2019 ramen.	
Aanleg fietspad Speuld			0	0	0	Aanleg in 2019 en 2020. Extra krediet € 200.	Raadsvoorstel dd 4 of 11 juli 2019.
Fietsveiligmaken dr Jonkheer Sandbergweg			19 N	19 N	19 N	Extra krediet in 2020 € 300.	Vrijgegeven door de raad op 9 mei 2019.
Openbare ruimte: Groenbeheerplannen	275 N	275 N	275 N	275 N	275 N	van C naar B niveau.	Vrijgegeven door de raad op 9 mei 2019 een bedrag van € 175.
<u>Programma Samen Ondernemen in Ermelo:</u>							
N.v.t.							

Overzicht van nog niet vrij gegeven kredieten en budgetten Bedragen (x € 1.000,00) - = voordeel

Omschrijving	Begroting Meerjarenbegroting 2020-2023					Toelichting	Status vrijgeven door de raad
	2019	2020	2021	2022	2023		
<u>Programma Samen Werken voor Ermelo:</u>							
Herinrichting en verduurzaming gemeentehuis: gebied rond de raadzaal (HvG-b)		0	0	0	0	Bladzijde 37 Programmabegroting 2019-22. Begrotingsposten: 7152117-4320 / 71521031 € 307 in 2019 7152118-4320 / 71521032 € 397 in 2019 7152119-4320 / 71521033 € 89 in 2019 7152120-4320 / 71521034 € 58 in 2019	
<u>Programma Samen Leven in Ermelo:</u>							
N.v.t.							

Programma Samen Wonen in Ermelo:									
GVVP: Leefbaarheid en Bereikbaarheid				0	0	0	0	Bladzijde 39 Programmabegroting 2019-22. Begrotingspost: 7010272-4320 / 70102146. Krediet € 877 in 2019 en € 600 in 2020.	Raadsvoorstel dd 4 of 11 juli 2019: van krediet 2019 € 129 vrijgeven.
GVVP: Verkeersveiligheid				0	0	0	0	Bladzijde 39 Programmabegroting 2019-22. Begrotingspost: 7010273-4320 / 70102150. Krediet € 81 in 2019 en € 80 in 2020.	Raadsvoorstel dd 4 of 11 juli 2019: krediet 2019 € 81 vrijgeven.
GVVP: Risicoreservering							0	Bladzijde 39 Programmabegroting 2019-22. Begrotingspost: 7010274-4320/8432 / 70102154. Krediet € 627 in 2022 en -€ 104 in 2022.	Raadsvoorstel dd 4 of 11 juli 2019: krediet vrijgeven.
Parkeren sportcentrum Calluna (De Zanderij)				0	0	0	0	Bladzijde 39 Programmabegroting 2019-22. Begrotingspost: 7010280-4320 / 70102164. Krediet € 1.215 in 2020.	
Ontsluiting en toerit sportcentrum Calluna (De Zanderij)							0	Bladzijde 39 Programmabegroting 2019-22. Begrotingspost: 7010281-4320 / 70102165. Krediet € 100 in 2021.	
Revitalisering Kerkdennen			0	0	0	0	0	Bladzijde 39 Programmabegroting 2019-22. Begrotingspost: 7010282-4320 / 70102166. Krediet € 1.062 in 2019. Een reeds wel vrijgegeven deel maakt onderdeel uit van het programma Samen Ondernemen in Ermelo.	
Budgetten Programmaplan Duurzaamheid t/m 2020								Bladzijde 39 Programmabegroting 2019-22. Begrotingspost: 6260217-4380. Budget € 82 in 2020.	

Reservepositie

Inleiding

De reservepositie van Ermelo bestaat uit het totaal van alle reserves en voorzieningen. De reservepositie is opgebouwd uit algemene reserves, (beklemde) bestemmingsreserves en voorzieningen. Reserves vallen onder het eigen vermogen van een gemeente. Voorzieningen worden gezien als vreemd vermogen.

Ermelo kent sinds jaar en dag een ruime reservepositie. Dit is nog eens versterkt door de NUON-gelden (2009-2015). Wel zijn in de afgelopen jaren besluiten door de raad genomen om de reserves in te zetten als dekkingsmiddel (al dan niet in het kader van de ombuigings- en bezuinigingstrajecten en/of ter realisatie van nieuwe voorzieningen). Zo is in de Kadernota 2018 opgenomen het Strategisch Financieel Beleid, waarin de reservepositie is herijkt. Gevolg van dit alles is dat een behoorlijk deel van de huidige reservepositie thans vastligt en dat de reservepositie dus de komende jaren langzaam maar zeker gaat afnemen. Wel staan daar dan (nieuwe) voorzieningen in Ermelo tegenover.

Beleid met betrekking tot reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen vallen onder het budgetrecht van de raad. Dit betekent dat instellen, wijzigen, afnemen, opheffen, toevoegen en beschikken altijd door de raad geautoriseerd moet

worden. Dit kan gebeuren bij de jaarlijkse programmabegroting en/of de tussentijdse begrotingswijzigingen (bestuursrapportages) en/of de jaarlijkse jaarstukken.

Het beleid in Ermelo is vastgelegd in de Financiële Verordening gemeente Ermelo (door de raad vastgesteld op 17 december 2015). In artikel 12 staat: "De raad stelt ten behoeve van het beleid ten aanzien van de reserves en voorzieningen een nota Reserves en voorzieningen vast. De nota bepaalt daarnaast het doel, de vorming en de vrijval van reserves en voorzieningen, een en ander in relatie tot het weerstandsvermogen. Bij de kadernota wordt jaarlijks de actualiteit van de nota getoetst".

De Nota Reserves en voorzieningen gemeente Ermelo is oorspronkelijk op 28 februari 2013 door de raad vastgesteld. Daarbij is destijds een herstructurering van de reserves en voorzieningen gerealiseerd en is het beleid van Ermelo inzake de reserves en voorzieningen opnieuw vastgelegd.

In 2016 is de BBV herzien. Daarmee is ook wettelijk geregeld dat gemeenten niet langer investeringen ineens mogen afschrijven. In Ermelo was het afschrijven ineens van investeringen gebruikelijk. De afschrijving ineens werd dan gedekt uit de diverse reserves. Door de nieuwe wetgeving moeten alle investeringen weer gewoon afgeschreven worden. Deze jaarlijkse afschrijving wordt vervolgens gedekt uit de reserves. Hiervoor zijn nieuwe bekleemde bestemmingsreserves in het leven geroepen. In de 5e Bestuursrapportage 2016 is de raad hiermee akkoord gegaan. Dit heeft geleid tot verschuivingen binnen de totale reservepositie.

Bij het opstellen van de Kadernota 2018 is de reservepositie herijkt en zijn diverse voorstellen geformuleerd over de reserves en voorzieningen.

De wijziging van de BBV en de gevolgen van de Kadernota 2018 (inclusief het Strategisch Financieel Beleid) moeten worden verwerkt in de Financiële Verordening Ermelo en de Nota Reserves en voorzieningen gemeente Ermelo. Deze actualisatie staat gepland voor het 2e halfjaar 2019 / 2020.

Reservepositie in cijfers

Onderaan dit hoofdstuk zijn tabellen opgenomen die de reservepositie op basis van de meest actuele gegevens weergeven.

Conclusie

De reservepositie van Ermelo blijft, ondanks dat het totaalbedrag in de komende jaren als gevolg van het investeringsniveau afneemt, goed. Een groot deel van de reservepositie ligt echter vast in de vorm van bekleemde bestemmingsreserves en voorzieningen.

Meest belangrijk is echter de omvang van de nog vrij te besteden reserves en voorzieningen. Uit de tabellen blijkt dat er nog een incidenteel bedrag ter grootte van € 7,4 mln. vrij te besteden is door de raad. Dit bedrag bestaat uit € 3,6 mln. direct vrij besteedbaar en € 3,8 mln. vrij besteedbaar zodra de winstneming Het Trempunt daadwerkelijk is gerealiseerd.

Tabel Reservepositie

Omschrijving (bedragen x € 1,00)	Rekening 2018 (31-12-2018)	Begroting 2022 (incl. claims) (31-12-2022)	Nog vrij besteedbaar
Algemene reserves	18.695.000	6.715.000	0
Bekleemde bestemmingsreserves	18.541.000	29.358.000	0
Overige bestemmingsreserves	12.108.000	4.195.000	3.615.000
Totaal reserves	49.344.000	40.268.000	3.615.000
Voorzieningen MOP gebouwen	908.000	353.000	0
Overige voorzieningen	14.437.000	14.971.000	0
Totaal voorzieningen	15.345.000	15.324.000	0
Totaal reservepositie Ermelo	64.689.000	55.592.000	3.615.000

Omschrijving (bedragen x € 1,00)	Rekening 2018 (31-12-2018)	Begroting 2022 (incl. claims) (31-12-2022)	Nog vrij besteedbaar
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	17.495.000	4.323.000	0
Algemene risicoreserve	1.200.000	2.392.000	0
Totaal algemene reserves	18.695.000	6.715.000	0

Omschrijving (bedragen x € 1,00)	Rekening 2018 (31-12-2018)	Begroting 2022 (incl. claims) (31-12-2022)	Nog vrij besteedbaar
Reserve Nieuwbouw sportcomplex Calluna	3.281.000	16.413.000	0
Reserve HvG	1.500.000	1.275.000	0

Reserve GVVP	4.063.000	3.537.000	0
Reserve Overig Verkeer & Vervoer	5.440.000	4.680.000	0
Reserve Centrumontwikkeling	3.936.000	3.200.000	0
Reserve Bouwen	210.000	170.000	0
Reserve Sport	111.000	83.000	0
Totaal bekleemde bestemmingsreserves	18.541.000	29.358.000	0

Omschrijving (bedragen x € 1,00)	Rekening 2018 (31-12-2018)	Begroting 2022 (incl. claims) (31-12-2022)	Nog vrij besteedbaar
Reserve Vitaal Ermelo in Ontwikkeling	224.000	0	0
Reserve Vervangingsfonds I&A	1.138.000	777.000	506.000
Reserve Grondexploitatie	2.116.000	1.609.000	1.609.000
Reserve Risico's Grondexploitatie	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Reserve Egalisatie Meerjarenbegroting	1.518.000	0	0
Reserve Duurzaamheid	584.000	730.000	500.000
Reserve Levensfasebewust personeelsbeleid	172.000	79.000	0
Reserve Programmabegroting 2016-2019	4.127.000	0	0
Reserve Sociaal Domein	1.229.000	0	0
Totaal overige bestemmingsreserves	12.108.000	4.195.000	3.615.000

Omschrijving (bedragen x € 1,00)	Rekening 2018 (31-12-2018)	Begroting 2022 (incl. claims) (31-12-2022)	Nog vrij besteedbaar
Voorziening MOP onderhoud gebouw De Dialoog	79.000	0	0
Voorziening MOP overig onderhoud De Dialoog	2.000	2.000	0
Voorziening MOP onderhoud gemeentehuis	47.000	0	0
Voorziening MOP onderhoud gemeentewerf	53.000	33.000	0
Voorziening MOP onderhoud brandweergarage	89.000	67.000	0
Voorziening MOP onderh. dienstgebouwen begraafplaats	36.000	30.000	0
Voorziening MOP onderhoud sportcentrum Calluna	289.000	42.000	0
Voorziening MOP onderhoud sportzaal Balvers	125.000	45.000	0
Voorziening MOP onderhoud private accommodaties	118.000	64.000	0
Voorziening MOP onderhoud Het Pakhuis	35.000	54.000	0
Voorziening MOP Pinel / Plaza / Stationsstraat 118	35.000	16.000	0
Totaal voorzieningen MOP gebouwen	908.000	353.000	0

Omschrijving (bedragen x € 1,00)	Rekening 2018 (31-12-2018)	Begroting 2022 (incl. claims) (31-12-2022)	Nog vrij besteedbaar
Voorziening Pensioenverplichtingen wethouders	2.560.000	2.652.000	0
Voorziening Dubieuze debiteuren Ermelo	928.000	936.000	0
Voorziening Afvalstoffenheffing	696.000	287.000	0
Voorziening Afkoop schoonmaken graven	359.000	347.000	0
Voorziening Uitbreiding capaciteit begraafplaats	578.000	590.000	0
Voorziening Toekomstig onderhoud terrein begraafplaats	515.000	419.000	0
Voorziening Dubieuze debiteuren Sociale Zaken	879.000	1.279.000	0
Voorziening Verliesvoorziening Grondexploitatie	2.067.000	2.067.000	0
Voorziening Groot onderhoud riolering	88.000	0	0
Voorziening Egalisatie riolering	4.778.000	5.946.000	0
Voorziening Groot onderhoud wegen	127.000	0	0
Voorziening Groot onderhoud verlichting	105.000	115.000	0
Voorziening Boscompensatie	576.000	215.000	0
Voorziening MOP Civiele kunstwerken	54.000	-1.000	0
Voorziening MOP Kunstwerken	25.000	25.000	0
Voorziening WGA-lasten	102.000	94.000	0
Totaal overige voorzieningen	14.437.000	14.971.000	0

Belastingen

In het kader van de Begrotingsdoorlichting college van b&w zijn alle belastingen en heffingen nader bekeken. In deze Kadernota 2020 vindt u hieronder een toelichting per belasting / heffing, waarbij ook de (bestaande en nieuwe) kaders zijn verwoord.

Dit betreft de volgende onderwerpen:

- A. Hondenbelasting.
- B. OZB woningen eigenaren.
- C. OZB niet woningen eigenaren en gebruikers.
- D. Afvalstoffenheffing.
- E. Rioolheffing.
- F. Toeristenbelasting.
- G. Forensenbelasting.
- H. Precariobelasting op kabels en leidingen.
- I. Precariobelasting op uithangborden, ed boven gemeentegrond.
- J. Precariobelasting op evenementen.
- K. Marktgeden.
- L. Begraafrechten.
- M. Reclamebelasting.
- N. Terrassen.
- O. Openbare Orde en Veiligheid.
- P. Overige legestarieven.

Als onderbouwing is een Notitie lastendrukontwikkelingen vervaardigd. U kunt [HIER](#) doorklikken.

A. Hondenbelasting

Huidige kaders / stand van zaken:

1. De Hondenbelasting is een algemene belasting.
2. Hondenbelasting wordt geheven voor het houden van een hond.
3. Voor Hondenbelasting kan geen kwijtschelding voor verleend.
4. In de huidige Programmabegroting 2019-2022 is voor 2019 een totale opbrengst geraamd van € 169.000,00. Met ingang van het begrotingsjaar 2020 is geen opbrengst Hondenbelasting meer begroot.

Nieuwe kaders:

1. De tarieven 2020 Hondenbelasting worden verhoogd met een inflatiecorrectie ter grootte van 2%.
2. De tarieven Hondenbelasting worden met ingang van 2020 altijd naar boven afgerond op hele euro's.
3. De volgende tarieven 2020 worden voorgesteld:

	Tarief 2019	Tarief 2020 incl. 2%	2020 Voorgestelde tarieven, incl. afronding
Eerste hond	68,10	69,46	70,00
Tweede hond	136,20	138,92	140,00
Derde hond	204,30	208,39	210,00
Voor iedere hond boven het aantal van drie	272,40	277,85	280,00
Honden, gehouden in kennels die zijn geregistreerd bij de Raad van beheer op kynologisch gebied in Nederland, per kennel.	2,40	277,85	280,00

4. Bovenstaande tarieven 2020 leiden tot de volgende opbrengst Hondenbelasting:

	Aantal honden	Tarief 2020 na afronding	Opbrengst
Eerste hond	1.668	70,00	116.760
Tweede hond	194	140,00	27.160
Derde hond	12	210,00	2.520
Voor iedere hond boven het aantal van drie	8	280,00	2.240
Honden, gehouden in kennels die zijn geregistreerd bij de Raad van beheer op kynologisch gebied in Nederland, per kennel	17	280,00	4.760
Totaal	1.899		153.440

5. De Hondenbelasting wordt in de raadsperiode 2018-2022 afgeschaft.
6. De compensatie komt uit verhoging van de overige algemene belastingen.
7. De Hondenbelasting wordt, als gevolg van het toch al hoge stijgingspercentage van de OZB woningen eigenaren in 2020, eerst met ingang van 2021 afgeschaft.
8. De compensatie afschaffen Hondenbelasting komt uit een verhoging van de OZB woningen eigenaren 2021.

B. Onroerende Zaak Belasting woningen - eigenaren

Huidige kaders / stand van zaken:

1. De OZB woningen is een algemene belasting.
2. De OZB woningen wordt geheven op eigenaren.
3. Voor OZB woningen eigenaren wordt geen kwijtschelding verleend.
4. In de Programmabegroting 2019-2022 zitten met betrekking tot de OZB woningen eigenaren al de volgende tariefstijgingen verwerkt:

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Compensatie wegvallen Precariobelasting	9,6%	6,5%	6,1%	3,7%
Compensatie afschaffen Hondenbelasting		5,1%		
Voorzieningenniveau / nieuw beleid		10,0%	5,0%	5,0%
Inflatiecompensatie	2,3%	pm	pm	pm
Totaal	11,9%	21,6%	11,1%	8,7%

Deze percentages gelden als stijging ten opzichte van het voorgaande jaar.

- De OZB woningen eigenaren wordt op WOZ-waarde (2020 op basis van WOZ-waarde 1 januari 2019) gebaseerd.
- Areaal-uitbreidingen leiden tot een beperkte hogere opbrengst, maar worden niet in de tarieven gecompenseerd.
- Voor OZB woningen eigenaren worden geen vrijstellingen verleend.

Nieuwe kaders:

- De tarieven 2020 OZB woningen eigenaren worden verhoogd met een inflatiecorrectie ter grootte van 2%.
- Met ingang van 2020 wordt de compensatie stijging / daling WOZ-waarde in de tarieven afgeschaft.
- Met ingang van 2020 wordt er een compensatie opgenomen in de tarieven voor de WOZ-korting op de Algemene uitkering ter grootte van 1%.

C. Onroerende Zaak Belasting niet-woningen

Huidige kaders / stand van zaken:

- De OZB niet woningen is een algemene belasting.
- De OZB niet woningen wordt geheven op eigenaren en gebruikers.
- Voor OZB niet woningen wordt in Ermelo geen kwijtschelding verleend.
- In de Programmabegroting 2019-2022 zitten met betrekking tot de OZB niet woningen eigenaren en gebruikers al de volgende tariefstijgingen verwerkt:

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Compensatie wegvallen Precariobelasting				3,7%
Compensatie afschaffen Hondenbelasting				
Voorzieningenniveau / nieuw beleid				5,0%
Inflatiecompensatie	2,3%	pm	pm	pm
Totaal	2,3%	0,0%	0,0%	8,7%

Deze percentages gelden als stijging ten opzichte van het voorgaande jaar.

- De OZB niet woningen wordt op WOZ-waarde (2020 op basis van WOZ-waarde 1 januari 2019) gebaseerd.
- De leegstand van niet woningen wordt niet gecompenseerd door hogere tarieven.
- Het thans geldende besluit, inhoudende dat de OZB niet woningen tot en met 2021 niet extra wordt verhoogd, anders dan met inflatiecorrectie, wordt gehandhaafd.
- Areaal-uitbreidingen leiden tot een beperkte hogere opbrengst, maar worden niet in de tarieven gecompenseerd.

Nieuwe kaders:

- De tarieven 2020 OZB niet woningen worden verhoogd met een inflatiecorrectie ter grootte van 2%.
- In de Kadernota 2022 zal bezien worden of de compensatie stijging / daling WOZ-waarde in de tarieven wordt afgeschaft.
- In de Kadernota 2022 zal bezien worden of met ingang van 2022 er een compensatie opgenomen wordt in de tarieven voor de WOZ-korting op de Algemene uitkering ter grootte van 1%.

D. Afvalstoffenheffing

Huidige kaders / stand van zaken:

- De Afvalstoffenheffing is een specifieke heffing.
- Uitgangspunt is volledige kostendekkendheid, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de btw en de stand van de voorziening Afvalstoffen.
- Voor Afvalstoffenheffing is thans verlening van kwijtschelding mogelijk. Dit leidt tot een inkomstenderving ter grootte van € 74.000,00 in 2018. In de Begroting 2020 is uitgegaan van € 70.000,00. Deze inkomstenderving wordt gecompenseerd door hogere tarieven Afvalstoffenheffing.
- Voor Afvalstoffenheffing is thans verlening van een tegemoetkoming op medisch materiaal mogelijk. De inkomstenderving zit in de cijfers, zoals vermeld bij kwijtschelding. Deze inkomstenderving wordt gecompenseerd door hogere tarieven Afvalstoffenheffing.

Nieuwe kaders:

- De kwijtschelding Afvalstoffenheffing te betrekken bij de herijking van het Sociaal Domein.
- De tarieven 2020 Afvalstoffenheffing worden verhoogd met een inflatiecorrectie van 2,5%, gebaseerd op de NEA-index. Gelijktijdig wordt de uitgavenkant afvalstoffen met een zelfde percentage verhoogd.

E. Rioolheffing

Huidige kaders / stand van zaken:

- De Rioolheffing is een specifieke heffing.
- De Rioolheffing is gebaseerd op het ZAP.
- De Rioolheffing is gebaseerd op een grens van 500m³.

- De Rioolheffing is volledig kostendekkend, waarbij tevens rekening wordt gehouden met btw, de stand van de voorziening Egalisatie riolering, de overhead en de rentelast.
- Voor Rioolheffing is thans verlening van kwijtschelding mogelijk. Dit leidt tot een inkomstenderving ter grootte van € 101.000,00 in 2018. In de Begroting 2020 is uitgegaan van € 100.000,00. Deze inkomstenderving wordt gecompenseerd door hogere tarieven Rioolheffing.

Nieuwe kaders:

- Bij de herziening van het ZAP te kijken naar een verdere differentiatie van de grens van 500m³.
- Met de actualisatie van het ZAP zal in 2020/2021 worden gestart.
- De tarieven 2020 Rioolheffing worden verhoogd met een inflatiecorrectie van 2%. Gelijktijdig wordt de uitgavenkant met eenzelfde percentage verhoogd.
- De kwijtschelding Rioolheffing te betrekken bij de herijking van het Sociaal Domein.

F. Toeristenbelasting

Huidige kaders / stand van zaken:

- De Toeristenbelasting is een Algemene belasting.
- De Toeristenbelasting wordt geheven op land- en watertoeristen.
- De Toeristenbelasting bestaat uit een bedrag per persoon per nacht.
- In de Programmabegroting 2019-2022 zitten met betrekking tot de Toeristenbelasting al de volgende tariefstijging verwerkt:

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Compensatie wegvallen Precariobelasting		6,5%	6,1%	3,7%
Compensatie afschaffen Hondenbelasting				
Voorzieningenniveau / nieuw beleid		5,0%	5,0%	5,0%
Speerpunt T&R: Ermelo Onderscheidend en onderdeel Veluwe		6,3%		
Inflatiecompensatie	2,3%	pm	pm	pm
Totaal	2,3%	17,8%	11,1%	8,7%

Deze percentages gelden als stijging ten opzichte van het voorgaande jaar.

- Het tarief 2019 bedraagt € 1,00 per persoon per nacht, waar een begrote inkomst bij hoort van € 398.000,00 in 2019. Echter dit bedrag gaat niet gerealiseerd worden in 2019.
- Voor de Toeristenbelasting kan vrijstelling worden verleend.
- Voor de Toeristenbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Nieuwe kaders:

- Het tarief 2020 Toeristenbelasting wordt verhoogd met een inflatiecorrectie van 2%.
- De tarieven Toeristenbelasting worden naar boven afgerond naar hele eurocenten.
- De tarieven Toeristenbelasting worden extra verhoogd naar € 1,50 per persoon per nacht.
- Dit leidt tot de volgende tarieven 2020 Toeristenbelasting

	2019	2020 incl. 2%, 6,5%, 5% en 6,3% = 19,8%	2020 Voorgestelde tarieven, incl afronding en extra verhoging
Per persoon per nacht	€ 1,00	€ 1,198	€ 1,50
Verwachte opbrengst	342.000	406.000	503.000

Er is sprake van ongeveer 322.000 overnachtingen, met een schatting van € 21.000,00 aan forfait.

- In de Begroting 2019 is een opbrengst begroot van € 398.000,00, derhalve ontstaat er in 2019 een nadeel ter grootte van € 56.000,00.
- In de Begroting 2020 is een opbrengst begroot van € 469.000,00, derhalve ontstaat er in 2020 e.v. een voordeel ter grootte van € 34.000,00.
- De voorgestelde tarieven Toeristenbelasting moeten tijdig met de recreatiesector besproken worden. Zodra de Kadernota 2020 door de raad is vastgesteld, zijn de tarieven definitief en wordt de recreatiesector hiervan definitief in kennis gesteld.

G. Forensenbelasting

Huidige kaders / stand van zaken:

- De Forensenbelasting is een Algemene belasting.
- In de Programmabegroting 2019-2022 zitten met betrekking tot de Forensenbelasting al de volgende tariefstijgingen verwerkt

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Compensatie wegvallen Precariobelasting		6,5%	6,1%	3,7%
Compensatie afschaffen Hondenbelasting				
Voorzieningenniveau / nieuw beleid		5,0%	5,0%	5,0%
Inflatiecompensatie	2,3%	pm	pm	pm
Totaal	11,9%	11,5%	11,1%	8,7%

Deze percentages gelden als stijging ten opzichte van het voorgaande jaar.

- De tarieven 2019 en opbrengst 2019 bedraagt

Klasse	Aantal objecten	Tarieven 2019	Opbrengst 2019 e.v.
--------	-----------------	---------------	---------------------

0,00 tot 50.000,00	2.455	€ 241,00	591.655,00
50.000,01 tot 100.000,00	445	€ 362,00	161.090,00
100.000,01 tot 150.000,00	366	€ 482,00	176.412,00
150.000,01 tot 200.000,00	36	€ 603,00	21.708,00
200.000,01 en hoger	18	€ 723,00	13.014,00
Totaal	3.320		963.879,00
Afgerond			€ 964.000,00

- Er wordt geen kwijtschelding verleend op Forensenbelasting.
- De klasse-indeling blijft ongewijzigd.

Nieuwe kaders:

- De tarieven 2020 Forensenbelasting worden verhoogd met een inflatiecorrectie van 2%.
- De tarieven Forensenbelasting worden met ingang van 2020 altijd naar boven afgerond op hele tientallen euro's.
- De tarieven 2020 Forensenbelasting worden extra verhoogd.
- Het aantal objecten moet bijgesteld worden.

Klasse	Aantal objecten 2019 oud	Aantal objecten 2020 nw
0,00 tot 50.000,00	2.455	2.445
50.000,01 tot 100.000,00	455	422
100.000,01 tot 150.000,00	366	435
150.000,01 tot 200.000,00	36	44
200.000,01 en hoger	18	43
Totaal	3.320	3.389

- In de Begroting 2020 zit thans een opbrengstraming van € 1.075.000,00.
- De herberekende opbrengst 2020 gaat bedragen

Klasse	Aantal objecten 2019 oud	Aantal objecten 2020 nw	Tarieven 2019	Tarieven 2020 incl. 2%, 5% en 6,5% = 13,5%	Tarieven 2020, incl. afrondingen en extra verhoging	Opbrengst 2019 op basis van objecten 2019	Opbrengst 2020 op basis van objecten 2019 tarief 2020	Opbrengst 2020 op basis van objecten 2020 tarief 2020	Opbrengst 2020 op basis van objecten 2020 tarief 2020
0,00 tot 50.000,00	2.455	2.445	241,00	273,54	300,00	591.655	671.541	668.805	733.500
50000,01 tot 100.000,00	445	422	362,00	410,87	450,00	161.090	182.837	173.387	189.900
100.000,01 tot 150.000,00	366	435	482,00	547,07	600,00	176.412	200.228	237.975	261.000
150.000,01 tot 200.000,00	36	44	603,00	684,41	750,00	21.708	24.639	30.114	33.000
200.000,01 en hoger	18	43	723,00	820,61	900,00	13.014	14.771	35.286	38.700
Totaal	3.320	3.389				963.879	1.094.015	1.145.568	1.256.100
Afgerond						964.000	1.094.000	1.146.000	1.256.000

- De extra opbrengst bedraagt € 181.000,00.
- De voorgestelde tarieven Forensenbelasting moeten tijdig met de recreatiesector besproken worden. Zodra de Kadernota 2020 door de raad is vastgesteld, zijn de tarieven definitief en wordt de recreatiesector hiervan in kennis gesteld.

H. Precariobelasting op kabels en leidingen

Huidige kaders / stand van zaken:

- De Precariobelasting is een Algemene belasting.
- Met ingang van 2022 mag er geen Precariobelasting meer geheven worden. Ook zijn de tarieven tot die tijd bevroren door het Rijk.
- In de Programmabegroting 2019-2022 is een inkomstenraming opgenomen van € 1.374.000,00 per jaar tot en met 2021.
- Over 2018 is een kohier opgelegd ter grootte van € 1.383.000,00. Dit betekent dat de inkomsten in de jaren 2019 tot en met 2021 met € 9.000,00 bijgeraamd kunnen worden.
- De tarieven 2020 Precariobelasting worden niet verhoogd
- Het wegvallen van de opbrengst Precariobelasting met ingang van 2022 is/wordt als volgt gecompenseerd:
- Door gefaseerde verhoging van de algemene belastingen in vier gelijke stappen ter grootte van € 334.000,00 met ingang van 2019 (besluit raad dd 30 mei 2018).
- De gefaseerde verhoging van de algemene belastingen (besluit raad dd 8 november 2018) ziet er als volgt uit:
- Verhoging in 2019 van OZB woningen eigenaren met 9,6%;
 - Verhoging in 2020 van OZB woningen eigenaren / Toeristenbelasting / Forensenbelasting met 6,5%;
 - Verhoging in 2021 van OZB woningen eigenaren / Toeristenbelasting / Forensenbelasting met 6,1%;
 - Verhoging in 2022 van OZB woningen eigenaren / OZB niet-woningen (eigenaren en gebruikers) / Toeristenbelasting / Forensenbelasting met 3,7%.
- Bezwaar Liander: Liander heeft het hoger beroep bij het Gerechtshof Amsterdam en het beroep bij het Gerechtshof Arnhem ingetrokken.

I. Precariobelasting op uithangborden, ed boven gemeentegrond

1. Ermelo heft deze Precariobelasting niet.
2. De achterliggende reden is dat de gemeente deze belasting niet kent omdat dit een zeer intensieve belastingsoort is met betrekking tot de perceptiekosten. De verwachte opbrengst staat derhalve niet in verhouding tot de kosten.

J. Precariobelasting op evenementen

1. Dit is een belasting op het gebruik van gemeentegrond bij evenementen, bijvoorbeeld 't Weitje.
2. Ermelo kent deze belastingsoort niet. Het komt dan ook niet voor in de Belastingverordeningen Ermelo.
3. Ermelo heft wel leges voor het aanvragen van een vergunning voor het houden van een evenement.

K. Marktgeden

Huidige kaders / stand van zaken:

1. Dit betreft de weekmarkt.
2. De huidige tarieven zijn niet kostendekkend. Dit is gebaseerd op een besluit uit 2000.
3. Kosten van elektriciteitsgebruik worden thans niet afzonderlijk in rekening gebracht.
4. Al vele jaren is niet meer gekeken naar de kostendekkendheid, de exploitatiecijfers van de markt en de tarieven.
5. De huidige raming in de begroting bedraagt € 20.000,00. In de afgelopen jaren is de werkelijke opbrengst € 10.000,00. Derhalve wordt de inkomstenraming thans verlaagd met € 10.000,00.

Nieuwe kaders:

1. De tarieven 2020 Marktgeden worden met 2% inflatiecorrectie verhoogd.
2. Er komt een onderzoek naar de kostendekkendheid van de weekmarkt.

L. Begraafrechten

Huidige kaders / stand van zaken:

1. De exploitatie van de begraafplaats is niet kostendekkend, zoals door de raad besloten. Dit heeft te maken met:
 - De fictieve bespaarde rente over de voorzieningen wordt beschikbaar gesteld.
 - de dekking van kosten uit de algemene middelen.
 - het maximaliseren van € 200.000,00 aan onderhoudskosten in de tarieven / alles boven dit bedrag komt ten laste van de algemene middelen.

Nieuwe kaders:

1. De tarieven 2020 Begraafrechten worden verhoogd met een inflatiecorrectie van 2%.
2. Gelijktijdig wordt een inflatiecorrectie van 2% aan de uitgavenkant Begraafplaats verwerkt.

M. Reclamebelasting

Huidige kaders / stand van zaken:

1. Ermelo heft Reclamebelasting in afspraak met de ondernemers.
2. De Reclamebelasting is gebaseerd op de WOZ-waarde van het object waar één of meerdere reclameobjecten zijn aangebracht of geplaatst in het gebied dat door de gemeente is vastgesteld.
3. Het tarief is per € 1.000,00 WOZ-waarde € 0,80 met een minimum van € 300,00 en een maximum van van € 600,00.
4. De jaarlijkse opbrengst bedraagt € 57.000,00, waar tegenover € 2.000,00 aan perceptiekosten staat.
5. Het restant is beschikbaar voor het Ondernemersfonds.

N. Terrassen

1. Dit maakt geen onderdeel uit van de Belastingverordeningen van Ermelo.
2. De vergoeding loopt door middel van een huurovereenkomst.

O. Openbare Orde en Veiligheid

1. Dit wordt geheven op het houden van evenementen of festiviteiten.
2. Deze leges betreffen de opbrengst van de algemene vergunningen, zoals kennisfestiviteit, evenementen en geluidshindervergunningen bij evenementen.
3. In de begroting is geraamd een jaarlijkse opbrengst van € 10.000,00. In de afgelopen jaren is gemiddeld een opbrengst gerealiseerd van € 15.000,00. Er kan € 5.000,00 bijgeraamd worden.

P. Overige legestarieven

1. De algemene lijn is volledige kostendekkendheid, tenzij nadrukkelijk door de raad anders is besloten.
2. Op totaalniveau mag de legesverordening niet hoger zijn dan 100% kostendekkend
3. Het verkrijgen van kwijtschelding is niet mogelijk,
4. De Legesverordening Ermelo wordt eens in de vier jaar volledig geactualiseerd. De eerstvolgende herziening staat gepland in de periode 2021/2022.

5. De volgende legestarieven zijn niet kostendekkend: gehandicaptenparkeerkaart, organisatiekeurmerk CBF.
6. De tarieven 2020 worden niet met een inflatiecorrectie geactualiseerd.

Indien alle kaders, zoals hiervoor benoemd, worden overgenomen, leidt dit tot de volgende budgettaire gevolgen

Budgettaire gevolgen Belastingvoorstellen Bedragen (x € 1.000,00)	Begroting 2019	- = voordeel			
		Meerjarenbegroting 2020-2023			
		2020	2021	2022	2023
A. Hondenbelasting:					
* lagere opbrengst	16N				
* niet afschaffen Hondenbelasting in 2020		-153V			
* aframen stelpost Belastingverhoging Algemene belastingen		169N			
B. OZB woningen eigenaren:					
* Inflatiecompensatie 2020 (2%)		73 ⁻ V	73 ⁻ V	73 ⁻ V	73 ⁻ V
* Achterwege laten compensatie voor stijging WOZ-waarde		-170V	170 ⁻ V	-170V	-170V
* Compensatie voor korting Algemene uitkering		-37V	-37V	-37V	-37V
C. OZB niet-woningen (eigenaren en gebruikers):					
* Inflatiecompensatie 2020 (2%)		-62V	-62V	62 ⁻ V	62 ⁻ V
* Achterwege laten compensatie voor stijging WOZ-waarde				pm	pm
* Compensatie voor korting Algemene uitkering				pm	pm
D. Afvalstoffenheffing		0	0	0	0
E. Rioolheffing		0	0	0	0
F. Toeristenbelasting:	56N	34 ⁻ V	-34V	-34V	-34V
G. Forensenbelasting		-181V	-181V	-181V	-181V
H. Precariobelasting	-9V	-9V	-9V	0	0
I. Precariobelasting op uithangborden ed boven gemeentegrond		0	0	0	0
J. Precariobelasting op evenementen		0	0	0	0
K. Marktgeden	10N	10N	10N	10N	10N
L. Begraafrechten		0	0	0	0
M. Reclamebelasting		0	0	0	0
N. Terrassen		0	0	0	0
O. Openbare orde en veiligheid	-5V	-5V	-5V	5 ⁻ V	-5V
P. Overige legestarieven		0	0	0	0
Totaal budgettaire gevolgen	68N	-545V	-561V	-552V	-552V

Financieel-technische uitgangspunten Programmabegroting 2020-2023

Inleiding

In dit hoofdstuk worden alle financieel-technische uitgangspunten weergegeven. Veelal zijn dit percentages.

Vervolgens zijn alle onderdelen doorgerekend.

Basis hiervoor is de [Notitie Actualisering Stelposten Indexatie](#).

Deze notitie is bij de vervaardiging van deze Kadernota 2020 geactualiseerd en op 28 mei 2019 door het college van b&w vastgesteld.

U kunt [HIER](#) doorklikken naar deze notitie.

Budgettaire gevolgen van de financieel-technische uitgangspunten

Bedragen (x € 1.000,00)	Meerjarenbegroting 2020-2023			
	2020	2021	2022	2023
Te ramen stelposten:				

Stelpost Loonmutaties 2020: cao, premies en sociale lasten	340 N	340 N	340 N	340 N
Stelpost Loonmutaties: Fuwa, promoties, periodieken	20 N	40 N	60 N	80 N
Stelpost Prijsmutaties 2020	177 N	177 N	177 N	177 N
Stelpost Indexering subsidies 2020	46 N	46 N	46 N	46 N
Stelpost Indexering GR's 2020	175 N	175 N	175 N	175 N
Stelpost Indexering GR's 2021		278 N	278 N	278 N
Stelpost Volumeontwikkelingen 2020	145 N	145 N	145 N	145 N
Stelpost Marktwerking	94 N	189 N	189 N	189 N
Stelpost Sociaal domein loon en prijs ontwikkelingen *)	1.001 N	1.383 N	1.813 N	1.813 N
Stelpost Sociaal domein volumeontwikkelingen *)	520 N	826 N	1.131 N	1.131 N
Totaal te ramen stelposten	2.518 N	3.599 N	4.354 N	4.374 N
In de begroting beschikbare dekking:				
Stelpost Fuwa, promoties, periodieken	-20 V	-40 V	-40 V	-40 V
Stelpost Prijsmutaties 2020 reeds beschikbaar	-54 V	-7 V	-9 V	-9 V
Stelpost Indexering GR's 2020 reeds beschikbaar	-175 V	-175 V	-175 V	-175 V
Stelpost Marktwerking (bijstelling)	-50 V	-193 V	-193 V	-193 V
Stelpost Nominale ontwikkelingen algemene uitkering 2020	-527 V	-527 V	-527 V	-527 V
Stelpost Nominale ontwikkelingen algemene uitkering 2021		-278 V	-278 V	-278 V
Stelpost Sociaal domein loon en prijs ontwikkelingen	-1.001 V	-1.383 V	-1.813 V	-1.813 V
Stelpost Sociaal domein volumeontwikkelingen	-520 V	-826 V	-1.131 V	-1.131 V
Totaal in de begroting beschikbare dekking	-2.347 V	-3.429 V	-4.166 V	-4.166 V
Totaal nog te dekken	171 N	170 N	188 N	208 N
Dekking door compensatie indexering belastingopbrengsten 2020: minimaal inflatiecorrectie:				
Zie hiervoor het hoofdstuk Financieel perspectief, onderdeel Belastingen				
Totaal dekking door compensatie indexering belastingopbrengsten 2020: minimaal inflatiecorrectie	V	V	V	V
Totaal uitkomst financieel-technische uitgangspunten	171 N	170 N	188 N	208 N

*) de stelposten voor Sociaal Somein zijnde loon- en prijsontwikkelingen en volumeontwikkelingen zijn in afwachting van de ramingen van MIZ voor de komende Meerjarenbegroting 2020-2023 niet aangepast. Zij zijn derhalve gelijk gebleven aan de huidige ramingen. Bij de komende Meicirculaire 2019 en het opstellen van de Programmabegroting 2020-2023 van Ermelo zal hier opnieuw naar worden gekeken.

Loonontwikkelingen

Algemene toelichting

In de begroting van Ermelo worden de salariskosten geraamd in constante prijzen. Dit betekent dat in de salarisramingen zelf voor het komende begrotingsjaar geen rekening wordt gehouden met nieuwe CAO-ontwikkelingen, wijzigingen van sociale lasten / pensioenpremies en promoties / periodieken. De gevolgen van deze CAO-ontwikkelingen en dergelijke worden voor zover deze het eerste volgende begrotingsjaar betreft geraamd op de "stelpost Loonmutaties" (kostenplaats 5450205). Voor de latere begrotingsjaren wordt dit geraamd op de "stelpost Nominale ontwikkelingen Algemene uitkeringen" (6770431), zijnde de beschikbare compensatie uit het Gemeentefonds.

Berekeningsmethodiek

Sedert 2017 wordt aangesloten bij de berekeningsmethode van Meerinzicht. Meerinzicht hanteert de volgende methode:

Als uitgangspunt wordt genomen de salarissen per 1 januari 2016. Voor het lopende jaar, in casu dus voor 2017, dient een stelpost opgenomen te worden ter compensatie van de verwachte loonstijgingen (inclusief mutaties in de sociale lasten/pensioenpremies) die zich in dat jaar voordoen (Bron: Kadernota 2017 MIZ)

Dit betekent voor Ermelo dat de stelpost Loonmutaties (voor de inschatting van de cao en de premiestijging) ook berekend zal worden aan de hand van het CPB-indexcijfer. Dit wordt vervolgens vergeleken met het percentage dat binnen Meerinzicht wordt gehanteerd. In principe vindt aansluiting plaats bij het percentage van Meerinzicht, maar er blijft enige eigen ruimte om beargumenteerd hiervan af te wijken (bijvoorbeeld als de nieuwe cao-ontwikkelingen hiertoe aanleiding geven).

Voor 2020 wordt, op basis van de publicatie CPB van september 2018, een loonkostenstijging van 3,4% (loonvoet sector overheid) verwacht. Zodra de werkelijke CAO bekend is, zullen de ramingen bijgesteld worden en zal blijken of de raming van stelpost Loonmutaties toereikend was.

Daarnaast wordt het huidige deel in de stelpost ten behoeve van promoties, periodieken en fuwa-gevolgen cumulatief structureel op € 20.000 geraamd. Er is geen noodzaak gebleken om deze raming te herzien.

Begroting 2020

Jaarlijks bepaalt de raad de uitgangspunten voor het berekenen van de stelpost Loonmutaties bij het vaststellen van de kadernota. Ermelo conformeert daarbij aan het percentage dat Meerinzicht toepast. Dit percentage bedraagt 3,4% voor de Begroting 2020.

Vervolgens wordt de omvang van de stelpost in de Begroting 2020 berekend door 3,4% over de loonsom op basis van het salarisspeil en het functieboek om te slaan. Het gaat daarbij om alle medewerkers in dienst van de gemeente Ermelo. De naar de diverse Gemeenschappelijke Regelingen overgegangene medewerkers tellen niet mee voor de berekening. Deze laatste worden apart geraamd door de Gemeenschappelijke Regelingen zelf.

De totale loonsom bedraagt € 10.000.000,00 per 2019. Uitgaande van de verwachte loonontwikkelingen voor 2020 van 3,4% dient een structureel bedrag van € 340.000,00 te worden geraamd teneinde de verwachte loonontwikkelingen voor 2020 op te vangen. De loonstijging (CAO, premies en sociale lasten) voor 2019 wordt opgevangen uit de nog aanwezige structurele raming op de stelpost (schijf 2019).

Daarbij wordt door Ermelo nog een bedrag afvlakkend naar € 20.000 structureel cumulatief geraamd op deze stelpost voor promoties, periodieken en fuwa-gevolgen.

Met ingang van de Programmabegroting 2020-2023 wordt voor deze post gesplitst in twee aparte kostenplaatsen, te weten:

- de loonontwikkelingen zelf;
- de promoties / periodieken en fuwa gevolgen.

1. Ermelo, Harderwijk en Zeewolde

Prijsonthwikkelingen

Algemene toelichting

Deze stelpost wordt geraamd om de noodzakelijke verhoging van met name kosten derden als gevolg van een stijging van het prijspeil binnen de exploitatie op te kunnen vangen. Deze indexatie wordt ook wel inflatie genoemd. De stelpost wordt bijvoorbeeld ingezet bij het afsluiten van nieuwe contracten of als leveranciers/derden hun prijzen indexeren. Dit hoeft niet altijd op het lopende jaar betrekking te hebben.

Berekeningsmethodiek

Aangesloten wordt bij het door Meerinzicht gehanteerde percentage. MIZ gaat uit van het inflatiepercentage zoals gepubliceerd door het CPB. Daarbij wordt het meest recent gepubliceerde inflatiepercentage ten tijde van het opstellen van de kadernota gehanteerd, er vindt geen nacalculatie plaats. Meerinzicht hanteert conform haar Kadernota 2020 een inflatiepercentage van 2,0%.

De stelpost zelf wordt berekend aan de hand van de raming van de begrotingsposten in de begroting van Ermelo die onderhevig zijn aan prijsontwikkelingen. Immers niet elk budget is even prijsgevoelig en niet elk budget valt onder de noemer prijsontwikkelingen (zoals bijvoorbeeld subsidies en salarissen). Uit een analyse van de begroting blijkt dat dit de economische categorie "43 Goederen en diensten" betreft, minus de volgende onderdelen:

- economische categorie 43431 personele vergoedingen;
- product 643 WMO;
- product 650 Decentralisatie WMO 2015;
- product 651 Decentralisatie Jeugdwet 2015;
- lasten waar kostendekkende opbrengsten tegenover staan;
- grondexploitatie-kosten;
- kosten voor centrumontwikkeling.

Voorts worden de op de investeringskredieten betrekking hebbende prijsstijgingen niet op deze stelpost geraamd maar op de stelpost Marktontwikkelingen (zie aldaar).

Binnen de ramingen komen diverse incidentele posten voor waarvoor geen inflatieraming behoeft te worden opgenomen. Om deze eruit te filteren is gekozen om uit te gaan van een gemiddelde voor de komende vier jaar van de begrotingsposten. Over dit gemiddelde bedrag wordt dan het inflatiepercentage omgeslagen. De gemiddelde gecorrigeerde omzet waarover de indexatie wordt vastgesteld bedraagt € 8.838.000,00.

De budgetten die aan prijsontwikkelingen onderhevig zijn worden niet automatisch bij het opstellen van de begroting bijgesteld. Eerst wanneer onderbouwd blijkt dat bijstelling als gevolg van prijsstijgingen onontkoombaar is, wordt het budget bijgesteld. De dekking komt dan uit de stelpost Prijsmutaties. Deze werkwijze heeft een remmende werking op automatische budgetuitzettingen. Wel kan het voorkomen dat een aantal jaren niet geïndexeerd wordt en dan vervolgens in één keer een inhaalslag gepleegd wordt voor de komende jaren.

Begroting 2020

Net als bij de stelpost Loonmutaties wordt de stelpost Prijsmutaties uitsluitend voor het eerste begrotingsjaar begroot, op basis van een door de gemeente zelf te bepalen percentage. Dit percentage wordt jaarlijks bij de kadernota vastgesteld. Voor begrotingsjaar 2020 is besloten om het percentage te conformeren aan de methodiek van Meerinzicht. Meerinzicht hanteert voor 2020 een inflatiepercentage van 2,0%, dit betreft het afgeronde inflatiepercentage, zoals

gepubliceerd door het CPB (peildatum september 2018). Derhalve bedraagt de stelpost Prijsmutaties 2020: 2% over € 8.838.000,00 = € 177.000,00).

De ramingen voor de volgende begrotingsjaren zijn gebaseerd op wat beschikbaar is gesteld binnen de algemene uitkering en worden in de begroting geraamd op de "stelpost Nominale ontwikkelingen algemene uitkering".

Volumeontwikkelingen

Algemene toelichting

Deze stelpost dient voor de financiering van de kosten als gevolg van volumeontwikkelingen. Onder volumeontwikkelingen wordt verstaan de autonome groei c.q. ontwikkelingen van aantallen, zoals toename van het aantal m2 weg, groen, ouderen en gebruikers leerlingenvervoer. Dit zijn met betrekking tot de budgettaire gevolgen in de programmabegroting nauwelijks te beïnvloeden ontwikkelingen. Als deze zich voordoen dient dit met voorrang budgettair vertaald te worden, tenzij besloten wordt dat het wenselijk is het kwaliteitsniveau (de budgetnorm per eenheid) aan te passen. Uitsluitend daar waar de volumeontwikkelingen onontkoombaar zijn, worden de desbetreffende budgetten aangepast.

Berekeningsmethodiek

De raming van volumeontwikkelingen valt onder de noemer bestaand beleid. Net als bij de prijsontwikkelingen worden de volumeontwikkelingen niet direct op de desbetreffende budgetten geraamd, maar wordt in het eerste jaar een structurele stelpost Volumeontwikkelingen opgenomen. Dit betekent dat voor de Begroting 2020 een percentage moeten worden bepaald, en dat dit afgezet moet worden tegen de gecorrigeerde omzet. Gesproken wordt over de gecorrigeerde omzet en niet de gehele jaaromzet van Ermelo. Immers niet alle budgetten zijn onderhevig aan volumeontwikkelingen (bijvoorbeeld reserveringen) en een aantal budgetten valt al onder de stelpost Loonmutaties en de stelpost Indexering subsidies. Door de stelpost Volumeontwikkelingen niet over de gehele omzet te nemen, wordt een dubbel telling voorkomen.

Begroting 2020

Op basis van de Notitie Onderzoek stelposten indexatie werd tot op heden voor de berekening van de stelpost Volumeontwikkelingen een standaard percentage gehanteerd van 0,5%. Dit percentage wordt omgeslagen over een deel van de exploitatiekosten. Deze gecorrigeerde omzet bestaat uit de omzet kosten derden (prijsmutaties en de omzet gemeenschappelijke regelingen). In de Begroting 2020 gaat dit om een bedrag van € 29 miljoen. Voor de berekening van de stelpost wordt een standaard percentage van 0,5% gehanteerd. Dit betekent dat de stelpost Volumeontwikkelingen 2020 € 145.000,00 zal bedragen.

Marktwerking

Berekening stelpost Marktwerking

Bedragen (x € 1.000)

Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
Tractie	854	51	202	25	61	55	0	884	583	0	0	2.715
Gemeentewerf	145	26	0	0	22	0	43	0	0	0	0	236
Gemeentehuis	9.487	211	179	0	83	0	730	0	0	0	0	10.690
Dialoog	1.159	3.027	3.031	0	0	34	0	0	0	0	0	7.251
Automatisering	19	0	0	291	0	6	0	25	303	0	6	650
Verkeer en vervoer	7.729	8.563	1.835	523	115	115	166	115	115	115	0	19.391
Riolering*	4.241	293	209	319	228	189	311	298	1.897	5.090	232	13.307
Centrumontwikkeling	1.479	140	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.619
Bouwen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wonen	590	625	250	550	0	0	0	0	0	0	0	2.015
Milieu (gem. Werf / brw.kazernes)	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50
Afvalstoffen*	740	1.200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.940
Grondzaken	0	-94	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-94
Primair onderwijs	4.666	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4.666
Voortgezet onderwijs	868	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	868
Kunst en cultuur												0
Sport	2.551	14.615	4.601	437	52	-17	22	-56	-38	0	0	22.167
Ouderenbeleid	0	0	0	0	78	0	0	0	0	0	0	78
Toerisme en recreatie	43	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	43
Economische Zaken	-107	-107	-107	0	0	0	0	0	0	0	0	-321
Brandweerkazerne	16	62	0	0	0	0	0	0	0	0	0	78
Duurzaamheidsleningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	34.530	28.612	10.200	2.145	639	382	1.272	1.266	2.860	5.205	238	87.349
Waarvan marktwerking gedeeltelijk	11.807	5.068	548	272	98	961	59	77	115	0	0	54.153

Totaal marktwerking gevoelig	€ 28.839				
Afgerond	€ 29.000				
marktwerking + 10%	€ 2.900				
rente 1,5%	€ 44				
Afschrijving gemiddeld 20 jaar	€ 145	€ 94 miv 2020	beschikbaar	€ 50	€ 44
		€ 189 miv 2021	beschikbaar	€ 193	-€ 5

Toelichting:

Er staat een aantal grote bouw- en infrastructurele projecten, met een omvangrijk investeringsbedrag, op stapel. De ramingen van deze kredieten zijn vrijwel allemaal gebaseerd op prijsniveau 2015 en / of 2016. De uitvoering zal naar verwachting plaatsvinden in 2019 tm 2022. Doordat de markt inmiddels zo is aangetrokken stijgen de prijzen aanzienlijk meer dan de inflatie. Rekening moet gehouden worden dat dit, exclusief inflatie, naar verwachting zal gaan om minimaal 10% kostenstijging. Uitgaande van een totaal aan investeringskredieten van € 29 mln. (onder andere traktie, gemeentewerf, De Dialoog, infrastructuur, milieu) betekent dit dat er aanvullende kredieten benodigd zijn ter grootte van € 2,9 mln. Dit leidt tot hogere kapitaallasten met ingang van 2020 / 2021 ter grootte van € 189.

Lastendrukontwikkelingen**Algemene toelichting**

Algemeen beleid van Ermelo is om terughoudend om te gaan met belastingstijgingen. Jaarlijks wordt in de Kadernota het (stijgings-)percentage voor het eerstvolgende begrotingsjaar bepaald. Daarbij wordt rekening gehouden met achterliggende beleidsnota's en specifiek genomen besluiten. Bovenstaande betekent dat thans voor de Begroting 2020 de percentages bepaald moeten worden. De stijging van de algemene belastingen is bestemd als dekkingsmiddel van alle loon-, prijs-, subsidie- en verbonden partijen-ontwikkelingen binnen de gemeentelijke begroting en het lokale voorzieningenniveau

Berekeningsmethodiek

In de geactualiseerde Notitie Onderzoek stelposten indexatie is de berekeningsmethodiek van de inflatoire stijging van de (algemene) belastingen bepaald. Deze inflatiecorrectie wordt gelijk gesteld aan de inflatiecorrectie zoals gehanteerd voor de prijsmutaties aan de uitgavenkant van de begroting.

Begroting 2020

Voor het begrotingsjaar 2020 wordt verwezen naar het hoofdstuk Financieel perspectief, onderdeel Belastingen.

Indexering Subsidies en Gemeenschappelijke Regelingen**Algemene toelichting**

De stelpost indexering subsidies wordt jaarlijks ingezet om de loon- en prijsontwikkelingen voor de subsidies af te dekken. De subsidieposten > € 10.000 worden jaarlijks geïndexeerd met het prijsindexcijfer voor het Bruto Binnenlands Product (pBBP).

De stelpost indexering Gemeenschappelijke Regelingen wordt ingezet om de indexatie bij de Gemeenschappelijke Regelingen (GR) af te dekken. Deze indexatie betreft feitelijk de loon- en prijsontwikkelingen van de GR. De gemeente Ermelo kent als gemeenschappelijke regelingen in de Programmabegroting 2019-2020:

- Meerinzicht (MIZ)
- Samenwerking Noord-Veluwe (SNV)
- GGD NOG (GGD)
- OmgevingsDienst Noord-Veluwe (ODNV)
- Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)
- Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe (SNWV)

De gemeenschappelijke regeling Regio Noord-Veluwe (RNV) is in een aflopende fase en de bijdrage is beperkt en is derhalve niet betrokken bij de berekeningen.

Elke gemeenschappelijke regeling houdt in haar eigen meerjarenbegroting rekening met indexatie. Deze bijdragen moet op basis van het BBV, conform de begroting van de gemeenschappelijke regeling, verplicht worden opgenomen in de begroting van de gemeente. De indexatie zelf (loon en prijsontwikkelingen) bij de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt uit deze stelpost. Doordat steeds meer taken worden uitgevoerd door gemeenschappelijke

regelingen, vindt een verschuiving plaats van de bijbehorende lasten van de taken in de eigen gemeentebegroting naar de begroting van de gemeenschappelijke regeling.

Berekeningsmethodiek

- **Subsidies:** Op basis van de Notitie Onderzoek stelposten indexatie wordt voor de berekening van de stelpost Indexering subsidies gehanteerd het BBP-indexcijfer, zoals dit gepubliceerd wordt door het Rijk in de meest recente meicirculaire Gemeentefonds. Vervolgens wordt onderscheid gemaakt tussen subsidies t/m € 10.000,00 en > € 10.000,00. De begrotingsposten subsidies tot en met € 10.000,00 worden niet geïndexeerd. Er vindt geen nacalculatie plaats.

Op basis van het BBP-indexcijfer, zoals deze gepubliceerd wordt in de meest recente meicirculaire van het gemeentefonds, wordt de indexatie vanaf begrotingsjaar t+1 berekend. De begrotingsposten < €10.000 worden niet geïndexeerd. Er vindt geen nacalculatie plaats. Dit is in lijn met de eerder vastgestelde Notitie Indexering subsidies. De stelpost Indexering subsidies wordt niet cumulatief geraamd, maar wel structureel. Thans wordt 2020 geraamd. Ten behoeve van de berekening van de stelpost is het voorlopige percentage bepaald op 1,4% (bron CEP maart 2019). In de septembercirculaire 2018 werd dit nog gesteld op 2,0%. Bij de komende meicirculaire 2019 wordt het percentage definitief bepaald.

Met ingang van 2020 loopt de indexatie van de posten 6370208 Breedtesport, 6370341 Triade, 6370404 FC Horst en 6370410 SSE niet meer apart via de subsidies, maar maakt onderdeel uit van de gemeentelijke bijdrage aan 6370501 InterActie. De dekking voor de bijstellingen hierop komt uit de stelpost prijsmutaties alsmede de indexatie van de eigen inkomstenposten van InterActie zoals de toegangsgelden en de verhuurprijzen.

- Voor de **gemeenschappelijke regelingen** geldt de verhouding: loonkosten / materiële kosten ⇒ 56% / 44%. Vervolgens is bepaald dat het indexeringpercentage voor GR's als volgt wordt berekend: (56% X het percentage loonmutaties) + (44% X het percentage prijsmutaties) = percentage indexering GR's (afgerond op 0,1%).

De grondslag voor de berekening betreft de jaarlijkse bijdrage van de gemeente Ermelo aan de uitvoeringskosten van de gemeenschappelijke regelingen. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt naar de verhouding tussen loonkosten / materiële kosten. Deze verhouding wordt voor een periode van 4 jaar vastgesteld. Na 4 jaar wordt de analyse van de begrotingen van de GR's opnieuw uitgevoerd. De herziene verhouding wordt dan bij de eerstvolgende kadernota vastgesteld.

Strikt genomen zou dit verhoudingspercentage nu niet opnieuw behoeven te worden bepaald. Binnen de Gemeenschappelijke Regelingen zijn organisaties verdwenen dan wel bijgekomen, voorts zijn taken ondergebracht bij MIZ of bij andere gemeenten. Daarnaast heeft de 2e fase van MIZ per 1-1-2018 gezorgd voor een verschuiving bij de (personele) kosten tussen Ermelo en MIZ. Voorts is het belang van de materiële kosten bij de VNOG aanzienlijk toegenomen door investeringen. Voorts is door het samenvoegen van clusters bezuinigd op het personeel. Dit alles heeft ertoe geleid om deze verhouding opnieuw te berekenen. Daartoe zijn de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen geanalyseerd en onderverdeeld naar loonkosten en materiële kosten. Deze kostencomponenten worden vervolgens getotaliseerd en uitgedrukt in een gewogen percentage.

Begroting 2020

- Het BBP-indexcijfer uit de meicirculaire 2018 voor 2020 bedraagt 2,0%. Echter gezien het veranderende economische klimaat wordt hiervan afgeweken en wordt uitgegaan van de meest recente kerngegevens van het Centraal Planbureau van maart 2019, zoals ook gehanteerd voor alle overige indexeringen. Het BBP-indexcijfer voor subsidies bedraagt dan 1,4% over een totaal subsidiebedrag van € 4.537.000,00 waarvan € 3.250.000,00 voor indexatie in aanmerking komt. Overigens ontvangt niet iedere subsidie een indexatie. Berekend is dat de stelpost Indexering subsidies 2020 € 46.000,00 (afgerond) zal bedragen.
- Het percentage voor de GR's voor de begroting 2019-2022 bedraagt: (56 X 3,4% = 1,904%) + (44% X 2,0% = 0,88%) = 2,784%, afgerond 2,8%. Het bedrag waarover dit percentage wordt berekend bedraagt € 9.919.000,00. Dit betekent dat de stelpost indexering GR's € 278.000,00 bedraagt.

Loon-, prijs- en volumeontwikkelingen Sociaal Domein

Stelpost Sociaal Domein Loon prijsontwikkelingen

Tot en met 2019 werd apart compensatie gegeven voor loon- en prijsontwikkelingen binnen het Sociaal Domein. Vanaf 2020 moeten de loon- en prijsontwikkelingen voor het Sociaal Domein volledig uit het accres bekostigd worden. Voor de hand liggend zou zijn om bij de bepaling van het percentage voor de loon- en prijsontwikkelingen hetzelfde percentage te volgen als gehanteerd voor de gemeentelijke loon- en prijsontwikkelingen. Toch hebben wij hier gekozen om het percentage van de VNG te volgen. Reden is dat met name bij de huishoudelijke zorg forse loonstijgingen worden verwacht. De budgetten voor het Sociaal Domein zullen de komende jaren aangepast moeten worden als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen, daarvoor is dekking nodig. De gemeente heeft gekozen voor het ramen van een stelpost bij het Programma Algemene dekkingsmiddelen. Indexatie is niet vanzelfsprekend en kan alleen op onderbouwd verzoek en bij onontkoombaarheid worden toegevoegd aan het budget binnen het Sociaal Domein.

De huidige raming van de stelpost bedraagt:

	2019	2020	2021	2022	2023
6770475 Stelpost LPO sociaal domein	0	482.000	880.000	1.293.000	1.293.000
Af: Indexering Wmo 2019	0	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
Af: Meircirculaire 2018 bijstelling	0	-50.000	-66.000	-49.000	-49.000
Bij: Septembercirculaire 2018 bijstelling	432.000	573.000	573.000	573.000	573.000
totaal	432.000	1.001.000	1.383.000	1.813.000	1.813.000

Stelpost Sociaal volumeontwikkelingen

Tot en met 2019 werd apart gedeeltelijk compensatie gegeven voor volumeontwikkelingen binnen het Sociaal Domein. Vanaf 2020 dienen gemeenten dit volledig zelf op te vangen uit het accres van de algemene uitkering. De stelpost volumeontwikkelingen dient ter dekking van de te verwachten volumeontwikkelingen met betrekking tot het Sociaal Domein. Dit geldt voor zowel Jeugdhulp en Wmo. Voor Participatie worden geen volumeontwikkelingen verwacht. Volgens het Rijk doen zich geen volumeontwikkelingen voor bij de Jeugdhulp, gebaseerd op het gegeven dat het Rijk dit de jaren voor de decentralisatie ook niet had. In werkelijkheid hebben de gemeenten wel degelijk te maken met een forse volumegroei. Ook bij de WMO moet komende jaren gerekend worden op een forse stijging van het volume. Zo zal naar verwachting het aandeel 75-plussers stijgen van 8% nu naar 16% in 2045. Dat betekent bijna een miljoen mensen meer.

De huidige raming van de stelpost bedraagt:

	2019	2020	2021	2022	2023
6770476 Stelpost volumeontw. sociaal domein	0	307.000	613.000	918.000	918.000
Bij: bijstelling uit de septembercirculaire 2018	213.000	213.000	213.000	213.000	213.000
Totaal beschikbaar	213.000	520.000	826.000	1.131.000	1.131.000

Rente-ontwikkelingen

Nota Rentebelid 2012

Leidend voor de renteontwikkelingen 2020 is de nota Rentebelid 2012, welke op 15 december 2011 door de raad is vastgesteld. Op basis van deze rentenota moet een drietal rentepercentages in de jaarlijkse kadernota bepaald worden. Tevens is aangegeven hoe deze rentepercentages bepaald moeten worden. Dit betreft:

- Rentevisie lange termijn bij het aantrekken van gelden.
 - Het meest actuele rentepercentage van de benchmark BNG, uitgaande van het gemiddelde van de laatste tien jaren bij percentages gebaseerd op 10-jarige leningen. De rentevisie op basis van de verwachtingen van enkele grote banken voor het komende jaar, zoals gepubliceerd door Thésor.
 - De rentepercentages bij het aangaan van een vaste geldening bij de BNG.
 - Een eigen inschatting van de renteontwikkeling voor de komende jaren.
- Rentevisie korte termijn rente bij het aantrekken van gelden.
 - Het meest actuele rentepercentage van de benchmark BNG, uitgaande van het 3 maand Euribor percentage.
 - De rentevisie op basis van de verwachtingen van enkele grote banken voor het komende jaar, zoals gepubliceerd door Thésor, uitgaande van Euribor 3 maand, prognose over 12 maanden.
 - Een eigen inschatting van de renteontwikkeling voor de komende jaren.
- Rentevisie bij het uitzetten van gelden.
 - De rentevisie van een aantal grote banken, waaronder de BNG
 - De rentevergoeding op lopende spaarrekeningen.
 - De depositorente voor de lange termijn met verschillende looptijden, zoals 5, 7 en 10 jaar. De depositorente voor de korte termijn (korter dan 1 jaar).
 - De rentepercentages zoals het Rijk hanteert bij schatkistbankieren (korte en lange termijn).
 - Een eigen inschatting van de renteontwikkeling voor de komende jaren.

Besluit begroting en verantwoording (BBV) 2017

Rentetoerekening aan taakvelden (producten)

Op het punt van de verantwoording van rente in de begroting en jaarstukken is het BBV gewijzigd door de behoefte aan inzicht in de kosten op de taakvelden en de behoefte om de wijze van verantwoorden van rente te harmoniseren. In het BBV 2017 is de verplichting opgenomen, dat de rentekosten toegerekend moeten worden aan de taakvelden op basis van een rente-omslag. Het renteomslagpercentage wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa, die gefinancierd zijn op basis van totaal financiering. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het is niet toegestaan om per investering of taakveld te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage. Het bij de begroting (voor)gecalculeerde renteomslagpercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. Als bij de jaarstukken de werkelijke door te belasten rentelasten meer dan 25% afwijken van de op basis van de voor gecalculeerde renteomslag toegerekende rentelasten moet er verplicht een correctie van de toegerekende rente plaatsvinden.

Werkwijze bij kostendekkende tarieven

Tot op heden wordt er enkel rente toegerekend aan die producten waar een tarief tegenover staat, zoals riolering, afvalstoffen en begraafplaats tegen historische rentepercentages. In overstemming met het BBV 2017 wordt vanaf 2018 ook aan deze producten rente toegerekend op basis van het bij de begroting vastgestelde rente-omslag percentage. Voor de berekening van kostendekkende tarieven op de producten riolering, afvalstoffen en begraafplaats wordt eveneens vanaf 2018 uitgegaan van de extra comptabele rentetoerekening op basis van huidige historische rentepercentages voor de lopende objecten en voor nieuwe objecten het op het moment van investeren geldende rentepercentage voor de rentevisie voor de lange termijn. Tevens wordt in de Paragraaf lokale heffingen het hoofdstuk 'Kostendekkendheid tarieven' aangepast door de toevoeging van de volgende tekst: 'De kostendekkendheid van de tarieven wordt berekend door het totaal van de netto-kosten per taakveld (exclusief omslagrente) en de toegerekende overhead, inclusief omslagrente en de toegerekende rente op basis van de visie rentetoerekening af te zetten tegen de opbrengst van de heffingen per taakveld".

Percentages Begroting 2020

De rentepercentages op zowel korte als lange termijn zijn momenteel (historisch gezien) zeer laag. De rente wordt onder aansturing van de Europese Centrale Bank laag gehouden, vanuit de filosofie dat hiermee de economie gestimuleerd wordt. Mede in relatie tot inflatie en deflatie. De algemene verwachting is dat als de economie nog verder gaat aantrekken ook de rentepercentages op de langere termijn zullen gaan stijgen. Voor 2020 verwachten wij dat de rentepercentages nog laag zullen blijven. Ermelo heeft momenteel een leningenportefeuille met aangetrokken geldleningen, waarvoor de rentepercentages vast staan en waarvoor vervroegde aflossing niet in beeld is. Het gemiddelde van de rentepercentages op deze leningenportefeuille ligt net boven de 4%. In 2019 is een vaste geldlening aangetrokken ter grootte van € 15 mln., met een rentepercentage van 0,3%.

Na verzameling van alle hierboven genoemde rentepercentages en een eigen inschatting van de renteontwikkelingen en de gemiddelde rente hoogte van de lopende leningenportefeuille zijn wij tot de conclusie gekomen dat de rentepercentages voor de Programmabegroting 2020-2023 kunnen gelden.

Dit leidt tot de volgende rentepercentages:

1. Rentevisie lange termijn rente bij het aantrekken van gelden:
Een rentepercentage van 1,5%, te hanteren in 2020.
Dit is hetzelfde percentage als voor 2019 is gehanteerd. Het percentage van 1,5% lijkt op dit moment te hoog te zijn. Mogelijk kan het verlaagd worden, met als gevolg een lagere rentelast in de meerjarenbegroting. Op dit moment zijn de gevolgen, relaties en risico's niet te overzien. Feitelijk zou de beleidsnota Rentebelied Ermelo geactualiseerd moeten worden. Voorgesteld wordt thans dit percentage op 1,5% te zetten, maar bij de Programmabegroting 2020-2023 te bekijken of een lager percentage gehanteerd kan worden.
1. Rentevisie korte termijn rente bij aantrekken van gelden:
Het rentepercentage voor het aantrekken van geld met een looptijd korter dan 1 jaar wordt voor 2020 vastgesteld op 0%.
2. Rentevisie bij het uitzetten van gelden:
Voor lopende beleggingscontracten wordt in 2020 het per contract geldende rentepercentage gehanteerd. Voor beleggingen door middel van schatkistbankieren wordt een rentepercentage van 0 in 2020 gehanteerd. Voor overige beleggingen wordt in 2020 een rentepercentage van 0 gehanteerd. Voor het uitlenen van gelden wordt een marktconform tarief, met een opslag, gehanteerd.
3. Rente-omslag percentage:
Bij het opstellen van de Programmabegroting 2020-2023 wordt op basis van de begrote toe te rekenen rente en de boekwaarde van de vaste activa per 1 januari 2020 het renteomslagpercentage berekend.

Op grond van de bepalingen in de op 7 oktober 2010 door de raad vastgestelde nota Grondbeleid dienen jaarlijks in de kadernota voorstellen te worden gedaan voor de volgende vijf reken technische uitgangspunten ten aanzien van de gemeentelijke grondexploitaties:

- Het rentepercentage voor de grondexploitatie;
- De disconteringsvoet;
- Het percentage voor kostenstijgingen;
- Een percentage voor opbrengststijging;
- Het rekkentarieff voor ambtelijke (plan)kosten in de exploitatieopzetten.

In deze Kadernota 2020 moeten daarom de bovengenoemde parameters voor de exploitatieopzetten 2020 worden vastgesteld. De in december 2011 vastgestelde nota Rentebelief 2012 gaat ook in op de bepaling van de bovengenoemde percentages. Daarnaast bevat de in 2016 door Commissie BBV uitgebrachte 'Notitie grondexploitaties' een aantal voorschriften over de wijze waarop invulling dient te worden gegeven aan een aantal van de genoemde aspecten.

Het rentepercentage voor de grondexploitatie

Op basis van de 'Notitie Grondexploitaties 2016' moet de toegestane toe te rekenen rente aan bouwgrond in exploitatie (BIE) worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Het is niet toegestaan om rente over het eigen vermogen toe te rekenen aan BIE.

Het over het vreemd vermogen te hanteren rentepercentage moet als volgt worden bepaald:
Het gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen, indien geen sprake is van projectfinanciering

Op basis van de Jaarstukken 2018 leidt dit tot de volgende invulling van de berekening:

1. Het gemiddelde rentepercentage op de langlopende leningen bedraagt 3,93%. (De totale rentelast over 2018 bedroeg € 268.958,33, over een totaal geleend vermogen van € 6.850.000,00 per 1 januari 2018.)
2. De verhouding Vreemd Vermogen (VV) ten opzichte van het Totaal Vermogen (TV) € 82.530.000 (TV) minus € 49.062.000 (EV) = € 33.468.000 (VV) De verhouding VV/TV bedraagt dan 0,406.
3. De rente die aan de grondexploitatie wordt doorberekend is derhalve $3,93\% * 0,406 = 1,60\%$.

De disconteringsvoet

In de 'Notitie Grondexploitaties 2016' heeft de Commissie BBV voorschriften opgenomen over welke disconteringsvoet moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde bij het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties. Deze disconteringsvoet is daarbij gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone. Dit streefpercentage bedraagt de laatste jaren stabiel 2%. De te hanteren disconteringsvoet in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties bedraagt derhalve 2%. Wanneer het toekomstperspectief van de ECB wordt bijgesteld, dan zal dit aanleiding vormen voor de Commissie BBV om deze stellige uitspraak opnieuw te bezien.

Het percentage voor kostenstijgingen

Dit percentage is van belang bij de berekening van de dynamische eindwaarde in de exploitatieopzetten Grondexploitatie. De nota Grondbeleid geeft niet aan hoe dit percentage berekend moet worden. Omdat het hierbij met name gaat om kosten van bouw- en woonrijpmaken en plankosten baseren wij dit percentage op de prognose uit de notitie 'Outlook grondexploitaties 2019' van Metafoor Ruimtelijke Ontwikkeling. Hierin wordt gemeld dat de GWW-kosten een sterke groei laten zien. Het hoge aantal aan woningbouwprojecten zorgt voor een tekort aan geschikt personeel en uitvoerende bouwbedrijven om de projecten te realiseren. Hierdoor stijgen de prijzen van grondstoffen en materiaal en de verwachting is dat deze stijging de komende jaren door zal zetten. De aanbestedingsindex ligt hoger dan de bouwkostenindex, dit betekent dat aanbestedingen duurder uitvallen dan verwacht zou mogen worden op basis van de (ontwikkeling van de) feitelijke bouwkosten. De verwachting is dat de kostenstijging zich bevindt in de bandbreedte van 2,0% tot 4,0%. Op grond van het voorgaande wordt het voor 2020 en verder te hanteren percentage bepaald op 3,0%.

Een percentage voor opbrengststijging

Ook dit percentage is benodigd voor de berekening van de dynamische eindwaarde in de exploitatieopzetten grondexploitatie. Dit percentage wordt met name gebruikt om de geraamde grondopbrengsten te indexeren. Er worden daarbij twee percentages onderscheiden, te weten voor woningbouw en voor bedrijfslocaties. De nota Grondbeleid geeft niet aan hoe deze percentages bepaald moeten worden. Ook hier wordt in belangrijke mate referentie gezocht in de prognose uit de notitie 'Outlook grondexploitaties 2019' van Metafoor Ruimtelijke Ontwikkeling, welke de ondertitel "Tegen de grenzen van de groei aan" draagt. Op grond van de genoemde Outlook komen wij tot de volgende uitgangspunten:

Woningbouw

De verwachte opbrengstenstijging voor "woningbouw vrije sector in een 'midden'-woningmarktgebied" begeeft zich in de bandbreedte van 1,0% tot 4,0%. De woningmarkt van Ermelo mag zich enerzijds rekenen tot dit middengebied, anderzijds is er vanzelfsprekend niet alleen maar sprake van woningbouw in de vrije sector. Qua trends en ontwikkelingen blijven de grondprijzen achter bij de

theoretische grondwaarde ontwikkeling. In theorie zouden grondprijzen in 2018 flink moeten stijgen gezien de woningprijsstijgingen die nog harder toenemen dan de bouwkostenstijgingen. De grondprijzontwikkeling bijgehouden door het Kadaster stijgt echter nauwelijks en uit de benchmark onder gemeenten blijkt dat gemeenten haar grondprijzen maar mondjesmaat verhogen. Redenen hiertoe zijn o.a. gelegen in aspecten als betaalbaarheid en duurzaamheid en zijn ook voor gemeente Ermelo herkenbaar. In dit licht wordt gekozen het percentage voor 2020 te begrenzen op het langjarig verwachte gemiddelde van 2%.

Bedrijfsterrein

De verwachte opbrengstenstijging voor bedrijven op een basislocatie begeeft zich in de bandbreedte van 2,0% tot 3,0%. Voor de in Ermelo nog te ontwikkelen bedrijfslocaties moet worden aangenomen dat dit basislocaties betreft. Voor 2020 en verder wordt het percentage gebaseerd op het langjarig verwachte gemiddelde vastgesteld op 2%.

Het rekentarief voor ambtelijke (plan)kosten in de exploitatieopzetten

Voor de bepaling van de planontwikkelingskosten wordt in eerste instantie gerekend door een percentage over de kosten bouw- en woonrijp maken te nemen. Deze methode wordt met name gehanteerd bij het rekenen in de initiatieffase. Bij vastgestelde exploitatieopzetten van complexen in uitvoering wordt in principe gerekend met een extern inhuurtarief. Hierdoor is het budgettair mogelijk binnen een exploitatieopzet nog de afweging te maken tussen de inzet van vast personeel versus inhuur van extra capaciteit / het inwinnen van extern advies. Indien vaststaat dat een project met "eigen mensen" wordt uitgevoerd, dan vindt doorbelasting plaats tegen de (afdelings)tarieven die bij de begroting vastgesteld zijn.

Voor het 2020 blijft het rekentarief gehandhaafd op het huidige niveau van € 125,00.

Actualiteitswaarde beleidsnotities Financiële Verordening

In de huidige Financiële Verordening Ermelo staat dat met betrekking tot een aantal financiële beleidsnota's jaarlijks in de kadernota de actualiteit van de genoemde beleidsnota's moet worden getoetst.

Op 17 maart 2016 is het definitieve wijzigingsbesluit vernieuwing Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van kracht geworden. Met deze wijziging van het BBV wordt voortaan begroot en verantwoord op het niveau van verplicht voorgeschreven taakvelden en zijn er verplichte beleidsindicatoren voorgeschreven. Naast deze wijzigingen zijn er andere grote wijzigingen die gevolgen hebben voor de bepalingen in de financiële verordening over de inrichting van de begroting en jaarstukken en voor de bepalingen over de autorisatie van de baten en lasten door de raad.

Als gevolg hiervan als ook door de ontwikkelingen in het strategisch financieel beleid, waarin keuzes worden voorgelegd die gevolgen kunnen hebben, wordt in deze kadernota breder gekeken naar de verschillende verordeningen en beleidsnotities dan voorgaande jaren.

In onderstaand tabel worden alle verordeningen en beleidsnotities uit het financieel beleid van de gemeente Ermelo genoemd. In de nieuw op te stellen financiële verordening zal verder onderzocht worden welke beleidsnotities voldoende geborgd zijn in de financiële verordening. De financiële verordening en de aanvullende beleidsnotities zullen lopende het jaar 2019 / 2020 worden geactualiseerd.

Tabel: Beleidsnotities Financiële Verordening

Financieel beleid	Verordening / Beleid	Wettelijk grondslag	Laatste actualisatie	Toetsing als gevolg van
Financiële verordening	verordening	art. 212 gemeentewet	2015	Wijziging a.g.v. vernieuwing BBV
Nota Activerings- en afschrijvingsbeleid	beleidsnota	art. 11 financiële verordening	2015	Wijziging a.g.v. vernieuwing BBV en afhankelijk keuzes strategisch financieel beleid
Nota Reserves en voorzieningen	beleidsnota	art. 12 financiële verordening	2013	Wijziging a.g.v. vernieuwing BBV en afhankelijk keuzes strategisch financieel beleid
Nota Rentebeleid	beleidsnota	art. 13 financiële verordening	2015	Wijziging a.g.v. vernieuwing BBV; rentenotitie ingangsdatum 2018 en afhankelijk keuzes strategisch financieel beleid
Nota Weerstandsvermogen en risicomanagement	beleidsnota	art. 14 financiële verordening	2013	Wijziging a.g.v. vernieuwing BBV en afhankelijk keuzes strategisch financieel beleid (financiële kengetallen)
Nota Grondbeleid en nota uitgangspunten grondprijzbepaling	beleidsnota	art. 16.2 financiële verordening	2010	Wijziging a.g.v. vernieuwing BBV; definitieve notitie grondexploitatie en houdbaarheidsdatum nota
Legesverordening Belastingmaatregelen	verordening	art. 16.3 / 16.1 financiële verordening	2018	Jaarlijks
Financieringsstatuut	beleidsnota	art. 17 financiële verordening	2011	Wijziging a.g.v. houdbaarheidsdatum nota
Notitie Kostenverdeelsystematiek / afdelingstarieven	beleidsnota	art. 19f financiële verordening	2010	Wijziging a.g.v. vernieuwing BBV; notitie Overhead
Controleverordening Controle protocol 2014-2017	verordening beleidsnota	art. 213 gemeentewet	2014	In 2018 van toepassing

